

סיכום הלכות עירובין

האם עובי המחיצות מצטרפות לד' על ד'?

- רש"י, ר"ח רי"ף רמב"ם: לא.
  - רז"ה, תוס', רא"ש: כן.
  - א"ר מרשב"א, רמב"ן, מ"ב: חילק שבמחיצה שראויה להניח עליה דף ראויה לשימוש ומצטרפת לד' על ד'.
  - דעת שו"ע: מג"א – כרמב"ם שלא. ט"ז – כתוס' שכן.
- אם בצורה אחרת כמשולש או עיגול: ב"י –**
צריך שיהיה אפשר לרבע ד' על ד'.

מוקף לדירה:

שבת ז': אמר ר' יוחנן קרפף יותר מבית סאתיים שלא הוקף לדירה הזורק לתוכו חייב.

- ב"י: זה שכתב הטור כאן שצריך שיהיה מוקף לדירה היינו לטלטל בתוכו, אך מדאו' - רה"י.

דלתות נעולות בלילה:

- רמב"ם טור, רמ"א: צריך שלא יהיו דלתותיה נעולות בלילה כדי שיהיה רה"ר.

○ ט"ז: ואף אם דלת אחת נעולה מבטל רה"ר שאינו מפולש.

○ ב"י: וקשה שבערובין קא: ירושלים אלמלא דלתותיה ננעלות בלילה חייב עליה משום רה"ר א"כ משמע שאף שהם נעולות נחשב כרמלית ולא רה"י?

תירוץ: לא כרמלית ולא הותר לטלטל בה כיון שדרים שם רבים וכחצר שדרים בה רבים שלא עירבוה.

○ ב"י: רק שיש לה פתחים זה כנגד זה שזה מפולש וגם צריך שהדרך תהיה רה"ר גמורה אך אם חסר אחד מהתנאים נחשב כרה"י.

שמה – ד' רשויות

סעיף א: רשויות שבת

שבת ו: ארבע רשויות לשבת רה"י רה"ר כרמלית ומקום פטור שו"ע.

משמעות המילה כרמלית:

- רש"י, רמ"א: כרמלית פירושו רך ומלדהיינו שאינו לא יבש ולא לח בינוני. כך כרמלית אינו רה"י שאין לו מחיצות ואינו רה"ר שלא דומה לדגלי מדבר.
- רע"ב: כרמלית היינו כארמלא (אלמנה) שאינה שייכת לא לרה"י ולא לרה"ר.

סעיף ב: גדר רה"י

שבת ו רמב"ם: רה"י הוא מקום המוקף מחיצות גבוהות עשרה או חריץ עמוק עשרה ויש בו ארבעה טפחים על ארבעה טפחים שו"ע ואף ביותר מכך חשוב כרה"י.

בגבוה עשרה חוקקים להשלים? עירובין יא (לגבי מזוזה) שבת ק:

- חכמים, שו"ע: אפילו יש בו מקום כדי לחוק להשלימו לארבעה על עשרה טפחים לחייב במזוזה לא אומרים חוקקים להשלים, וכן כאן.
- ר"מ – חוקקים.

כמה מחיצות צריך?

- רמב"ם, רמ"א: צריך ג' מחיצות וברביעית לחי או קורה להחשיבו כרה"י גמורה.
- שאר פוסקים: חולקים וסוברים שבג' מחיצות מספיק.
- דעת הטור:
  - ב"י: כרמב"ם.
  - ב"ח: מדאו' כרה"י אך מדרבנן לטלטל צריך 4 מחיצות.

סעיף ג: המקום שע"ג הכותל האם
נחשב רה"י?

שבת צט: כתלים המקיפים רה"י על גביהם
רה"י אפילו אינם רחבים ד' שו"ע.

• **משנ"ב:** מק"ו - שמתיר חלל שבתוכו
וכ"ש שיתיר את עצמו.

סעיף ד: חורי רה"י?

שבת ז: חורי רה"י כרה"י דמו.

- **כלפי רשות היחיד** (מ"ב, מרדכי -
גם אם פונה גם לרה"ר): שו"ע: רה"י.
- **כלפי חוץ ואינם עוברים כלפי
פנים:** רשב"א, רמ"א: נידונים לפי
גובהן ורוחבן.
- **מג"א:** ואפילו הם למטה מ10 שלא
כתוס'.

גודלן: אסור בכל גודל. לחייב חטאת?

- תוס' - דווקא למעלה מעשרה
טפחים. ורק אם 4*4.
- רשב"א, מאירי, שו"ע (מסתימתו): אף
פחות.

סעיף ה: עד היכן תופס אויר רה"י?

שבת ז: אוויר רה"י הוא רה"י עד לרקיע שו"ע.

משנ"ב: ואם נעץ קנה ברה"י אע"ג שלא
במידה של ד' על ד' חרק על גביו חייב.

סעיף ו: האם כלי חשוב כרה"י?

שבת ז-ח: כוורת שיש בה כדי לרבע ד' על ד'
והיא גבוהה עשרה חרקה לרה"ר פטור מפני
שהיא רה"י ואינה חפץ שו"ע.

- **רש"י תוס':** ואם אינו גבוה 10, ועומד
ברה"ר אין לו דין כרמלית שאין
כרמלית בכלים אלא בטל לרה"ר,
מג"א - א"כ מחובר לקרקע, שאז
נחשב כתל.

סעיף ז: גדר רה"ר

שבת צט: רה"ר צריך ט"ז אמה כדגלי מדבר
ואינם מקורים שו"ע.

שבת ו: איזו היא רה"ר סרטיא ופלטיא גדולה
ומבואות המפולשים שו"ע.

מג"א: דרכים שעוברים בהם מעיר לעיר
נחשבות רה"ר.

ששים ריבוא?

- **מהגאונים, רש"י רא"ש סמ"ג**
סמ"ק סה"ת רוקח תוס': כדי
שיחשב רה"ר צריך גם שיהו הולכין בו
ס' ריבוא בכל יום **שו"ע בי"א, שו"ע**
שג.

○ ריטב"א, מ"ב - לא תמיד
אלא רגילים.

- **רמב"ם מ"מ רמב"ן הגהות מרדכי**
ר"ן, שו"ע אצלנו: חולקים ולא שייך
תנאי שיעברו בו ס' ריבוא.
○ ערוה"ש - ראה מירמיה
שמוכיח על הוצאה למרות
שלא היו ששים ריבוא בא"י.

אין עליה תקרה: שבת צח. שו"ע.

- יד רמה - חצי, המקום שלא נחשב
רה"ר.

מפולשת: שבת ו. מג"א, אג"מ - רק אם
מוקפת חומה, שתהיה דרך ראשית בין ערים.
באה"ל - רחוב ושוק כרה"ר.

אין שלוש מחיצות: עירובין ו, שו"ע.

סעיפים ח-ט: מבוי מפולש לאורך
רה"ר

**מבואות המפולשים לרה"ר ואורכן לאורך
רה"ר:**

שיעור מינימלי:

- רשב"א, תוס': אפילו קטן מ13 אמה.
אך אפשר לעבור בדוחק.
- רא"ש בשם ר"י: דווקא 13 ושליש.
○ מ"ב, ט"ז: שאז נוח לשימוש,
כפסי ביראות שצריך שיעור
ביניהם של שני רבקות של
ארבעה בקר.
- רש"י, רמב"ם: אולי לא פוסקים אף
ב13 ושליש שלא מובא (באה"ל).
- **דעת השו"ע:** באה"ל: בח' מביא
רשב"א ובט' את הרא"ש. מחר שלא
מביאם כחולקים לכאורה.

לרוחב רה"ר: רשב"א, ב"י: אם אורכן מפולש לרוחב רה"ר לא נחשב רה"ר.

- פמ"ג: י"ג ושליש אף לרוחב כרה"ר.
- באה"ל: לא שמוכח שכולם מביאים סברה זו.

מפולש רק לצד אחד של רה"ר:

- שו"ע מביא בסעיף ט' (לא בסעיף ח).
- מ"מ בשם רשב"א: רה"ר.
- תוס', ר"י, באה"ל: לא.

סעיף י': עמוד ודברים המונחים ברה"ר
עד איזה שיעור זה כרה"ר?

שבת ח, שו"ע: כל דבר שהוא ברה"ר ואינו גבוה ג' טפחים חשוב כקרקע כלבוד ונחשב רה"ר אפילו הם קוצים או צואה (מח' אם רק צואה או גם קוצים) שאין רבים דורכים עליהם חשובים כקרקע והם רה"ר.

שבת ח, שו"ע: מג' ועד ט' ולא עד בכלל אם הוא רחב ד' על ד' נחשב ככרמלית ואם לא, נחשב מקום פטור.

מכתפים עליו: שבת ח, שו"ע: אם הוא גבוה ט' טפחים מצומצמים ורבים מכתפים עליו, נחשב רה"ר אפילו אם אינו רחב ארבעה.

- **ב"י בשם ראב"ד, שו"ע, מ"ב:** וצריך שיכתפו עליו בפועל אבל אם אין מכתפים עליו אע"פ שראוי לכך לא.
- **רא"ש טור:** וכן לגבוה מ' ועד 10 ורבים מכתפים עליו, נחשב רה"ר אף אם אינו רחב ארבעה **שו"ע בי"א.**
- **רמב"ם, שו"ע - צריך** מצומצמים.

צריך רחב 4 ב 9 טפחים?

- רש"י, רמב"ם, שו"ע: לא.
- ראב"ד: כן.

שבת ח, ק: מעשרה ומעלה אם הוא רחב ארבעה = רה"י, פחות מכך, נחשב מקום פטור.

נעץ יתד על עמוד ברה"ר שגבוה עשרה ורחב ד':

- **עירובין עח:** נעץ יתד ממעט: ראב"א – בגבוה 3. אביי ורבא – אף פחות.
- רמב"ם כאביי ורבא: אפילו לא גבוה 3, ראוי לתלות בו וממעט גובהו, ונחשב היתרה ככרמלית, שמחשב מהיתד ולמעלה.
- שאר ראשונים, טור, שו"ע: חולקים ופוסקים כרב אשי שלא ממעט.

סעיף יא: דין גומא ברה"ר

שבת ח: אמר עולא עמוד תשעה ברה"ר ומכתפיו עליו ... א"ל אביי לר' יוסף גומא מאי א"ל וכן בגומא רבא אמר גומא לא מאי טעמא תשמיש ע"י הדחק לא נחשב תשמיש והלכה כרבא **שו"ע.**

- **רא"ש:** גומא ברה"ר אם אינה עמוקה ג' טפחים נחשב רה"ר מג' ועד י' אם רחבה ד' נחשב כרמלית ואם לא נחשב מקום פטור ואם היא עמוקה י' ורחבה ד' נחשב רה"י **שו"ע.**

• בור מלא:

- **רמב"ם, מג"א מעירובין ק:** אפילו אם הבור מלא מים חשוב כרה"י וכן דברים שאדם מסתכל ורואה בתוכו ונראים המחיצות אבל מליאה פירות לא חשוב רה"י שאין המחיצות ניכרות.

צריך פירות טבל?

- **רמב"ם:** לא. ואף דעתו לפנותן (מ"ב).
- **רשב"א:** ודוקא פירות טבל אך פירות שיכול לטלטלן חשוב כרה"י שיכול לפנותן.

סעיף יב: עד היכן תופס רה"ר?

שבת ק: הזורק ד' אמות בכותל למעלה מי' טפחים כזורק באוויר ופטור שאין רה"ר למעלה מי' **שו"ע.**

סעיף יג: חורי רה"ר

שבת ז: מח' אביי ורבא אם חורי רה"ר כרה"ר או לא והלכה כרבא שלא כרה"ר דמי **שו"ע.**

ר"ן רשב"א רי"ף רא"ש רמב"ם: ונידונים לפי מידותיהם שאם יש בהם ד' על ד' וגבוהים עשרה הוי רה"י ואם יש בהם ד' על ד' ואין

גבוהים עשרה הוי כרמלית ואם אין בהן ד' על ד' הוי מקום פטור ובלבד שיהו גבוהים מן הארץ שלושה **שו"ע**.

סעיף יד: גדר כרמלית

שבת ו: כרמלית הוא מקום שאין בו הילוך לרבים כגון ים, נהר (מג"א – שהמדרון לא תלול מדי שיהיה רה"י), ובקעה ואסטונית ואצטבא שלפני העמודים (מדף שמניחים את הסחורה) ברה"ר והיא רחבה ד' וגבוהה מג' עד י' וקרן זווית הסמוכה לרה"ר ורה"ר שהוא מקורה ותל שיש בו ד' על ד' ואינו גבוה י' וכן חריץ שהוא ד' על ד' ואינו גבוה י' **שו"ע**.

• **ר' יוחנן, רשב"א, רא"ש, רה"פ, מ"ב** – בין העמודים ואצטבא כרמלית.

• **רב יהודה, רמב"ם, שו"ע** – רק אצטבא כרמלית. בין העמודים רה"ר שנוח לשימוש.

קרן זווית הסמוכה לרה"ר (שבת ז):
עירובין צד: ר"א – רה"ר. חכמים, הלכה – כרמלית.

• רמב"ם, טור, רמ"א – במוקף 3 מחיצות בלי לחי או קורה – שאז כרמלית (סעיף ב).

○ ראב"ד, מ"מ, ב"י – אם מוקף 3 מחיצות זה רה"י.

• רש"י, ב"י, מ"ב: הכניס הבית לתוכו והניח מקרקעו לרה"ר.

• רש"י, ב"י, מ"ב: בית שבפניו עומד אלכסון שזווית אחד סמוכה לרה"ר והשניה משוכה לפנים, והזווית שלרה"ר מעכבת מאנשים מלהיכנס.

שלולית/רקק ברה"ר: רמב"ם: ורקק מים ברה"ר ורבים מהלכים בו אם אינה עמוקה 10 נחשב רה"ר ואם עמוקה 10 ורחבה 4 הוי כרמלית כים **מג"א**.

• **רש"י:** משמע שאין רה"ר א"כ עוברים בתוכה.

סעיף טו: בית שאינו גבוה עשרה ועם התקרה גבוה עשרה

שבת ז, שו"ע: בית שאין תוכו י' וקירויו משלימו 10 ויש בו ד' על ד' תוכו כרמלית ועל גביו רה"י ואם חקק בקרקע ד' על ד' אפילו באמצע רחוק מן הכתלים נעשה כולו רה"י.

- **רא"ש:** ואם חקק בו ד' על ד' מותר לטלטל בכולו אפילו שהחקק רחוק ג' טפחים מהכותל אע"ג שבסוכה לא מועיל בסכך רחוק, כאן מועיל סוף סוף הרשות משתמרת ע"י המחיצות.
- **מ"ב:** מזה משמע שאם הכתלים מבחוץ לא גבוהים י' שלא משמרים, צריך שהחקק יהיה סמוך תוך 3 לכותל כדי שיהיה לבוד וייחשב גבוה עשרה שמצטרף השפה להשלים לעשרה. ויש חולקים.

סעיף טז: שימוש בגג

עירובין צב: תנן גג גדול סמוך לקטן הגדול מותר והקטן אסור דבני גדול אסרינן עליה. ההיתר בגג הוא דומה לחצר שמה חצר ניכר מחיצתו אף גג צריך שיהיה ניכר מחיצתו.

• **רש"י:** שבגג אמנם מתירים במחיצות התחתונות להשתמש בגג משום גוד אסיק, אך צריך מחיצות ניכרות שלא יהא גג בולט החוצה שלא ניכרות המחיצות לצורך הגג.

○ **רא"ש, שו"ע:** לכן בגגות

שבולטים ראשיהם לרה"ר, או זיזים הבולטים מהכותל ולא ניכרות המחיצות של הבית, נחשבת ככרמלית ואסור לטלטל על גבן ד' אמות.

יש חלון (4X4): שו"ע, מ"ב: ואם חלון פתוח לו מהבית – כחורי רה"י ומותר לטלטל.

גודל:

- **מג"א, באה"ל:** דווקא שבולט החוצה 4 טפחים.
- **פמ"ג:** אין חילוק.

גובה מעשרה:

- **ירושלמי עירובין ז ב (מובא בב"י), גר"א, א"ר, מ"ב:** מותר מעל 10 כמקום פטור.
- **רא"ש:** אף גבוה 10 מ' עשרה אסור ואין כרמלית למעלה מעשרה רק נאמר כשמתחיל מהקרקע.
- **שו"ע:** כאן כרא"ש אך בשנ"א חזר בו כגר"א.

סעיף יז: חורי כרמלית

עירובין סז, שו"ע: אביי בר אבין ור' חנינא דאמרי תרוויהו אין חורין לכרמלית, ונידונין לפי רוחבן וגובהן. רחבים ד' על ד' וגובהן מג' ועד י' – הוי כרמלית, אחרת הם מקום פטור. פחות מג' ככרמלית. ד' עד ד' וגובה י' – רה"י.

- באה"ל: לא בטלים לכרמלית כמצא מין את מינו כסעיף יח כי לא מוקף מכרמלית.

סעיף יח: עד היכן תופס רשות כרמלית?

שבת ז: כי אתא ר' דימי אמר ר' יוחנן אין כרמלית פחותה מד' אמר ר' ששת ותופסת עד י' שעד י' הויא כרמלית למעלה מי' לא הויא כרמלית **שו"ע** והוי מקום פטור.

מילוי מים מהים:

שבת ק: איתמר ספינה ר' הונא אמר מוציא הימנה זיז כלשהוא וממלא ר' חסדא ורבא אמרי עושה מקום ד' וממלא דכרמלית משפת מיא משחינן דומה ארעא סמיכתא היא והלכך עד י' הוי כרמלית ומי' הוי מקום פטור. **רי"ף, רא"ש, רמב"ם, שו"ע.**

בור העומד בכרמלית

- **רמב"ם:** בור העומד בכרמלית אפילו הוא עמוק מאה אמה הוי כרמלית אא"כ הוא רחב ד' על ד' שאז הוי רה"י **רמ"א.**

- **רשב"א:** קשה שמדוע לא יהיה דינו כמקום פטור כשאין בו ד' על ד' **ותירץ מ"מ, ב"י, ר"ן, רמ"א** שבכרמלית אין מקום פטור שמוצא מין את מינו וניעור. וכן עמוד נמוך מעשרה בכרמלית שאינו ד' על ד' כרמלית ולא מקום פטור מאותה סיבה.
- **ראב"ד:** רה"י גמורה אם ריק. רק עם מים זה כרמלית.

סעיף יט: מקום פטור

שבת ז: כי אתא ר' דימי א"ר יוחנן אין כרמלית פחותה מד' ופירש"י ואי לאו מקום פטור הוא **שו"ע** וגבוה מג' ועד לרקיע.

רמב"ם: וכן חריץ שאין בו ד' על ד' ועמוק יותר מג' וכן מחיצות הגבוהות מג' ולמעלה ואין ביניהן ד' על ד' אפילו הוא ארוך הרבה נחשב מקום פטור **שו"ע.**

מ"מ: אבל אם עומד ברה"י פשוט שדינו כרה"י **רמ"א.**

מקום פטור בכרמלית מתחת לעשרה:

- **ר"ן הגהות מרדכי, רמ"א:** לא שייך מקום פטור בכרמלית שחזר וניעור.
- **רש"י, רשב"א, באה"ל בשעה"ד:** אין חילוק בין רה"ר לכרמלית שבשניהן שייך מקום פטור.
- **יותר מעשרה:** שעה"צ – לכו"ע מקום פטור אף בכרמלית.

שמו - דיני עירובין מן התורה

סעיף א: האיסור מרה"י לרה"ר וכרמלית

שבת ו, שבת צט, שו"ע: מן התורה אין חייב אלא במוציא ובמכניס חורק ומושיט מרה"י לרה"ר או איפכא וחכמים אסרו מרה"י ומרה"ר לכרמלית ולהיפך גזירה משום רה"י לרה"ר.

מרה"י ורה"ר למקום פטור

שבת ו: אדם עומד על האסקופה נוטל מבעה"ב ונותן לו מעני ונותן לו ובלבד שלא ייטול מבעה"ב וייתן לעני ואם נתן ונטל

שלושתן פטורים. ומעמידים במקום פטור וגזרים שמא יבוא להוציא ישירות מרה"ל לרה"ר שו"ע.

עומד ברה"י ומוציא לרה"ר דרך כרמלית:

שבת ה: ת"ר המוציא מחנות (רה"י) לפלטיא (רה"ר) דרך סטיו (כרמלית) חייב הואיל ולא עמד בסטיו לפוש אין כאן הנחה אלא בפלטיא.

- **רא"ש ר"ן רמב"ם:** הלכה כת"ק שמהלך לאו כעומד דמי שו"ע.

הוצאה דרך מקום פטור: שבת ו, ח: אדם על אסקופה נוטל מבעה"ב ומחזיר ומעני ומחזיר אבל לא מעביר ביניהם מדרבנן. אסקופה מקום פטור. רש"י – מזלזל בשבת.

הוצאה דרך מקום פטור ברשויות דרבנן: עירובין פז: כי אתא ר' דימי א"ר יוחנן מקום שאין בו ד' על ד' מותר לבני רה"ר ולבני רה"י לכתף בו ובלבד שלא יחליפו וכו' התם רשויות דאורייתא הכא רשויות דרבנן... רבינא אמר: כגון דעביד לה ניפקיה אפומא.

- **רא"ש טור רז"ה ראב"ד:** אוסרים אף ברשויות דרבנן ומכריעים כרבינא שמתרץ אחרת.
- **רי"ף רמב"ם, שו"ע (י"א בתרא):** מתירים ברשויות דרבנן שזה גזירה לגזירה.

להוציא למקום פטור דרך רה"ר:

- ב"י – אסור שמזלזל. ט"ז – אסור לכתחילה.
- ב"ח – מותר.

סעיף ב: חיוב מעביר ד' אמות ברה"ר\כרמלית

שבת ו: מדאו' אין חייב אלא במעביר ד' אמות ברה"ר וחכמים אסרו להעביר ד' אמות בכרמלית שו"ע.

מרדכי: ויום ובקעה אע"ג דתרי גווני כרמלית נינהו מותר לטלטל מזו לזו תוך ד' אמות שו"ע.

סעיף ג: דין קרפף

שבת ז עירובין סז, תוס', רא"ש, מרדכי, מ"מ ברמב"ם, שו"ע: קרפף יותר מבית סאתיים שלא הוקף לדירה מן התורה = רה"י וחכמים אסרו לטלטל בו ד' אמות משום רה"ר ומ"מ מותר להוציא ממנו לכרמלית, ואע"פ שהוא רה"י גמור מן התורה (מג"א) ואסור להוציא מרה"י לכרמלית, ט"ז - כאן מותר שאם נאמר לו שאסור יאמרו שהוא רה"י גמור ומותר לטלטל בכלו ומוטב שיציאו לכרמלית שלא שכיח.

- **באה"ל –** גם רה"י עם 3 מחיצות לכרמלית שגזרו שאסור לטלטל.

רשות היחיד גדולה מאוד (באה"ל): עירובין כב: העולם כולו אינו רה"י למרות שמוקף באוקיינוסים. עירובין סז: קרפף אפילו כור או כוריים.

- תוס': כור וכוריים לאו דווקא אלא אף יותר. לא עשויות בידי אדם לא אם יש רה"ר באמצע המבטלת המחיצות.
- ריטב"א ברמב"ן, מ"ב: כור וכוריים דווקא. לא ניראות המחיצות למי שעומד באמצע אינו רה"י מדאו'.
- באה"ל ברמב"ן: לא בידי אדם – עד כור וכוריים. בידי אדם – אפילו הרבה יותר.

אסקופה:

אסקופה בפתח גינה:

- **תוס' רא"ש מרדכי מ"מ רשב"א:** מותר בגינה יותר מסאתיים שלא הוקפה לדירה וכרמלית לפנייה ליטול המפתח מן הבקעה ולסגור אותה ולהחזיר המפתח לשם.
  - **רמ"א** ובלבד שלא יהא ביניהם אסקופה שהיא רה"י. כ2 מחיצות גדול 4 ומשקוף רחב 4 מעליהם (די ב2 שלא דבוקות כאן שלא מפולש או שהדלת מצטרפת).

אסקופה (כניסה) מקורה לבית:

- רמ"א – אסור, שמא אין בו 4 ואם אינו ורצפתו אינו גבוה 3 מהקרקע, יש לה דין של החוץ. ואפילו גבוה 3 מכיוון שבחוץ כרמלית, מצא מין את מינו ונעשה כרמלית ולא מקום פטור.

ברה"ר דאו':

- מ"ב – נעשה כרמלית כרה"ר מקורה.
- גר"א – לא שלא מצא מין את מינו. כשבת לעיל שנותן ונוטל מעני ונותן ונוטל מבעה"ב כמקום פטור.
- מאסקופה לרה"ר: מ"ב: אסור שמא גדול מדי זה רה"י. ולכן צריך להוציא המפתח או שיהיה מחובר לבגדו (בצל החכמה).
- גר"א: גג בולט ומשופע לא אומרים פי תקרה יורד וסותם.

פתרונות לאסקופה וגג:

בצורת הפתח:

- מג"א, ב"מ – אם יש עמודים לצד הרחוב יעמיד קנים לצד הבית ויהיה צורת הפתח.
- באה"ל בשם ט"ז: לא מועיל, שחוששים לרמב"ם שצורת הפתח לא מועיל בפינה.

פתיחת ביהכנ"ס ללא חדר לפני:

- ט"ז, מ"ב: יקח המפתח מהגוי שמביאו לביהכנ"ס תחת המשקוף שמא יש בתקרה 4 ומכניס מכרמלית לרה"י, ואח"כ יפתח המנעול ולא יפתח עד שיסיר המפתח, שמא אין בתקרה 4 ומכניס מכרמלית לרה"י המפתח בפתיחתה.

שמז - חיוב הוצאה מהתורה

סעיף א:

שבת ב': משנה - חיוב הוצאה מן התורה אינו אלא כשעוקר חפץ מרה"י והניחו ברה"ר או איפכא ואם אחד עקר ואחד הניח שניהם פטורים **שו"ע**.

- **מג"א:** אם היתה ידו למטה מג'
  - רמב"ם: חייב, שזה כאילו הניחו בארץ.
  - ר"ח: פטור שידו אחר גופו הולך.

אם ידו למעלה מעשרה:

- רשב"א, באה"ל - אסור
- תוס', מ"ב - מותר אף במזיד.

שבת ב: ואם העומד בחוץ עקר והניח הוא חייב וחברו פטור אבל אסור **שו"ע**.

- **תוס' רא"ש ר"ן:** אבל אסור לעשות כן מדרבנן מפני שמכשיל את חברו. בגוי מותר בחפץ גוי.
- **רא"ש, שו"ע, גר"א, פת"ש:** אף בגוי אסור משום מראית עין.
- **מג"א:** אבל אם יכול ליטלו לבד, לא שייך איסור "לפני עור לא תתן מכשול". אך אסור משום מסייע לעוברי עבירה.

שמח - המושיט מרשות לרשות

סעיף א:

שבת ג: היתה ידו מליאה פירות והוציאה לחוץ בשוגג - לאותה חצר מותר שלא נעשה מחשבתו ולחצר אחרת אסור שנעשה מחשבתו שרצה לפנותו **שו"ע**.

בשוגג:

- רש"י – מותר להחזיר אך לא לחצר אחרת.
- רמב"ם – דווקא אם רצה להוציאה לחצר האחרת אסור לשם, אבל אם התכוון להוציא לרה"ר מותר להחזיר לחצר אחרת.

במזיד:

- **רש"י רי"ף רמב"ם שו"ע:** אם הושיט ידו במזיד אסור אפילו להחזירה לאותה חצר. (רדיית הפת שונה שבוודאי יתחייב). גם מבעוד יום גזרו? (באה"ל):
  - ר"ן לשיטתם: כן.

- ר"י – שיטול חפץ מתחת למרגלותיו.
  - רש"י: לר"י מצומצמות. לר"מ מרווחות.
  - רי"ף, רא"ש: ר"י: מרווחות לר"מ מצומצמות.
  - שעה"צ: הבדל של 2 אצבעות.
  - ב"י: לא נחלקו אלא באמה שלו שלא יישב בדוחק אבל בנינונית לכו"ע מצומצמות.

• הלכה:

- רי"ף, רא"ש, טור, רמ"א שצו א, ב"ח, לבוש: כר"י שמרווחות.
- רמב"ם, שו"ע: כר"מ שמצומצמות.
  - מ"ב: בטלטול 4 אמות ברה"ר מחמירים ורק בתחומין מקלים.

מצד אחד שלו לצד שני:

- רשב"א – מותר מצד אחד לצד שני אך לא יותר מ 4 אמות בבת אחת (ברדיוס 4 אמות מהאדם).
- רי"ף, רמב"ם – 4 אמות דווקא של החפץ.

אמה שלו או אמה בינונית?

- **עירובין מח:** באמה שלו. ואם אמתו קטנה (ביחס לגופו) נותנים לו ארבע אמות בינוניות של כל אדם שכל אחת מהן 6 טפחים **שו"ע**.
- פמ"ג – בארוך שאמתו ארוכה מודדים בשלו, רק שלא יעביר בבת אחת. שעה"צ – מותר.

לכתחילה לטלטל?

- **מ"מ ראב"ד:** מה שהותר לטלטל ד' אמות ברה"ר הוא רק בשעת הדחק.
- **רשב"א, תוס', ב"י:** מותר לכתחילה.

- מאירי: לא. שקל יותר משגגת שבת.

- **ר"ן, תוס', מ"מ רמב"ן, רשב"א, רא"ש, טור, א"ר, מ"ב:** כל האיסור להחזיר במזיד הוא דווקא כשהוציאה מבעו"י שאף אם ישליך הפירות לא יבוא לידי איסור סקילה אבל אם הוציאה משחשיכה מותר להחזירה שמא ישליכה מידו ויעבור על איסור סקילה (כרדיית הפת).
  - מ"ב: סמוך לחשכה במוצ"ש מחמירים.

בכרמלית לאותה חצר (מ"ב - לאחר לכו"ע אסור):

- שו"ע: בכל מצב מותר שאחרת זו גזירה לגזירה:
  - א"ר, מ"ב – גם במזיד מותר.
  - מג"א – אסור במזיד.
  - גר"א, מ"ב – כמו רה"ר.

הוצאה והחזרה לכתחילה למעלה מעשרה:

- מ"ב, באה"ל בשם תוס' – אפילו במזיד מותר להחזיר.
- להחזירה לחצר אחרת?
  - א"ר בשם רשב"א: אסור.
  - פמ"ג: מותר.
- לכתחילה לעשות כן? (סימן שמז לעיל)
  - רשב"א, מסקנת באה"ל: לכתחילה אסור.
  - תוס' - מותר.

רה"י לרה"י ורה"ר באמצע: בדיוטא אחת – ששניהם באותו צד חייב. זה כנגד זה

שמט - דין ארבע אמות

ברה"ר

סעיף א: מדידת ד' אמות **עירובין מח:** כתיב: "שבו איש תחתיו" ולכן כל אדם יש לו ד' אמות ברה"ר שיכול לטלטל בהם **שו"ע**.

- ר"מ – לפשוט ידיו ורגליו.

סעיף ב: נתינת אלכסון לד' אמות
אלכסון מקור: עירובין נא: אמר ר' אחא בר
יעקב המעביר ארבע אמות ברה"ר אינו חייב
עד שיעביר הן ואלכסון **שו"ע**.

דין $4\sqrt{2}$ – קיים בתחומין, בד' אמות ברה"ר,
ברה"י בארבעה טפחים:

- ר"ת, רמ"א שמה ב: בכולם נותן לכל
צד ולא ריבוע ספציפי, וגם רה"י שזה
ד' טפחים. ערוה"ש – רמ"א רק חשש
לחומרא.
- ריטב"א, גר"א, רמב"ם, ב"י, טור,
שו"ע, אחרונים: בתחומין ד' טפחים
של רה"י רק בקו האלכסוני בלבד
שיש פאות לאלכסוניהם, אך בטלטול
שאינו בו ריבוע באמת, נותנים לו כל
קו כאילו זה הקו האלכסוני.

לאיזה כיוון?

- רשב"ם, רש"י: הכל רק בכיוון
אלכסונו של עולם. כערי הלויים.
- ראב"ד: באופן סובייקטיבי – ביחס
לכיוון שהאדם עומד.
- רמב"ם לפי גר"א ואור שמח, שו"ע:
לאיזה כיוון שבחר.
- לכתחילה בטלטול:
  - רשב"ם, רשב"א, מ"מ: כן.
  - רמב"ם, גר"א, שו"ע: אסור
מדרבנן. גר"א – בקו
האלכסוני מותר.

סעיף ג: העברת חפץ ע"י מספר
אנשים

עירובין צה:

- ר' יהודה, רמב"ם – נותן אדם לחברו
וחברו לחברו ואפילו חוץ לתחום
- ריב"נ, רמב"ן – שלא תלך זו יותר
מרגלי בעליה... שגם הפקר קונה
שביתה במקומו.

מספיק שנים או מספר רב? באה"ל – הרבה.
פמ"ג – שנים מספיק.

הכנסה והוצאה:

- **באר היטב, ט"ז:** וכל זה היינו
בהולכה ברה"ר אך להוציא מרה"י
לרה"ר אין תקנה להוציא בכה"ג. כמו
ס"ת לרחוב.

ע"י גוי:

- ט"ז – אסור שמצווה
הבאה בעבירה.
- באה"ל, א"ר –
מותר כשבות
דשבות במקום
מצוה.

זה עוקר וזה מניח

- אבן העזר – מותר.
- מ"ב, בית מאיר –
אסור.

שני בני אדם בפחות מד' אמות כל אחד:

- פמ"ג: מותר.
- באה"ל: אסור
שמוליך כמה
פעמים אף אם לא
ברצף, ובכלל
הגזירה של הולכה
פחות פחות מד'
אמות.

האם מותר למעשה?

- **רמב"ם, שו"ע:** להלכה לכתחילה
אף בדבר הרשות. מ"ב – ראוי
להחמיר ברשות.

- שו"ע: מותר בהפקר בכל
מצב רק שלא יתכוון לזכות
בו אחד מהמוליכים (מ"ב).
או בתוך התחום שביתה של
הבעלים.

- **רי"ף רז"ה מ"מ רמב"ן:** אסורים
שלא כפוסקים כר' יהודה שאסור
משום זילות השבת.

סעיף ד: שימוש שני אנשים באמות
המובלעות ביניהם

משנה בעירובין מה: היו שניים מקצת
אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה מביאין
ואוכלין באמצע ובלבד שלא יוציא אחד מהם
מתוך שלו לשל חברו היו שלושה והאמצעי
מובלע ביניהם האמצעי מותר עם החיצונים

באמות המובלעות והחיצונים אסורים זה עם זה שו"ע.

סעיף ה: האם מותר להוליק חפץ פחות פחות מד' אמות?

• ר' ירוחם משו"ת רב שר שלום כלבו, שו"ע: אסור להוליק חפץ פחות פחות מד' אמות.

- ר' ירוחם בשם מר שר שלום: גם כשהתירו צריך לשבת בכל עצירה.
- מג"א – רק לפוש אבל לתקן המשא לא.
- תו"ש – כשעומד לפוש מועיל. כשעומד כדי לא להתחייב לא נחשב.
- שעה"צ – כל עמידה מועילה כשנח כמו בהמה שעומדת להשתין נחשב עצירה (שבת קנג).

בביה"ש או בכרמלית:

- רש"י: מותר.
  - באה"ל: לפי הט"ז לומדים כרמלית מביה"ש ולכן מתיר רש"י גם כאן. אך לגר"א שלומד כרמלית מכעין דאו', אין להשוות.
- תוס' מרדכי, שו"ע: ואף בביה"ש שהתירו שבות כאן אסור שזה שבות חמור ואף בכרמלית אסור.
  - ט"ז – שקרוב שיטלטל יותר מ4.
  - גר"א, מ"ב: כל האסור ברה"ר אסור בכרמלית.

בכרמלית וגם ביה"ש:

- ט"ז אליה רבה: ואם הוא גם כרמלית וגם ביה"ש שזה תרתי לטיבותא מותר.
- מ"ב: רק בשעת הדחק או למצוה (אך סתם כרמלית לא הקלו כשבות דשבות במקום מצוה).

איזה שבות: באה"ל – פחות פחות מד' אמות יותר חמור משבות של כרמלית לרה"ר.

מתי התירו חכמים:

- מוצא תפילין.
- מי שהחשיך עליו הדרך.
- קוץ ברה"ר.

שנח - דיני קרפף

סעיף א: טלטול במקום שלא הוקף לדירה

שבת ז עירובין סז: א"ר יוחנן קרפף יותר מבית סאתיים שלא הוקף לדירה אפילו כור ואפילו כוריים הזורק לתוכו חייב והיינו מדרבנן שמדאו' הוי רה"י. טעם: דומה לרה"ר.

עירובין כג: ריב"ב: בית סאתיים מטלטלים בתוכה ובלבד שיהא בה שומירה. ר"ע: גם בלי מטלטלים. נלמד מחצר המשכן אלא שריבעו אותו.

טור וראשונים מהנ"ל: כל היקף שלא הוקף לדירה אם הוא מסאתיים ומעלה אסור חכמים לטלטל בתוכו יותר מד' אמות אבל עד סאתיים (שהוא שבעים אמה וארבעה טפחים על שבעים אמה וארבעה טפחים) וסאתיים בכלל מותר לטלטל בתוכו אף אם אינו מוקף לדירה ואין לו שומירה שו"ע. (כריב"ב).

- הגה"א: סמוך לבית נחשב בית דירה כמו שומירה.
- תוס': אף לריב"ב צריך פתח ולבסוף הוקף ולא די בבית או שומירה.

בגודל סאתיים או פחות אך אורכו יותר מרוחבו:

- עירובין כג: ר' יוסי אומר אפילו אם היתה ארכה פי 2 מרחבה מטלטלים בתוכה. גם בצורה אחרת כעיגול או משולש.
- ר' ירוחם, שו"ע: אך לא יותר מפי 2 ואף לא אמה (פחות מאמה לא חשוב).

מה זה מוקף לדירה: עירובין יח, שו"ע:

- גנות פרדסים וכל מקום לשמור אינו בית דירה.
- מ"ב – דירה זה לדור בו ולתשמישו.

- חזו"א – ללינה קבועה.
- באה"ל – כשיוצא ונכנס בתדירות נחשב.

גם לדירת בהמות?

- רש"י, ר' יונתן: לא.
- רש"י בגרסת רשב"א: כן.
- באה"ל – מסתפק.

קרפיפות שלנו רמ"א שם: מרדכי: סתם קרפיפות שלנו הן מוקפות לדירה שפותחים פתח ואח"כ מקיפים **רמ"א בי"א**. מ"ב – כשלא זוכר מה קודם.

קרפף סמוך לביתו:

- **הג"א בשם או"ז:** כל קרפף שהוא סמוך לביתו נקרא מוקף לדירה שדעתיה עליוה **רמ"א בי"א**. ואם יש לו שומירה וסמוך לעיר נחשב לדירה.
- **תוס':** חולקים ויותר מבית סאתיים לא מועיל. וכל שלא פתח ולבסוף הוקף לא מועיל **רמ"א בי"א**.
- **גדר סמוך לביתו:**
  - מג"א – בתחום (אלפיים).
  - מ"ב – סמוך לעיר.

סעיף ב: מה נקרא מוקף לדירה?

עירובין כד: ר"כ: רחבה שאחורי הבתים אין מטלטלים בה אלא בד' אמות. ר"נ: אם פתח לו פתח מותר לטלטל בכלו שפתח מתירו, כשפתח ולבסוף הוקף אבל הוקף ולבסוף פתח לא **שו"ע**.

- מ"ב – אם חשב כשהקיף שמתכנן לבנות בית מקל. פמ"ג ואחרים – מחמירים.

איזה פתח?

- מג"א – מחיצה חיצונית נפלה ופנימית לא – לא מועיל.
- פמ"ג – אולי חלון מספיק.
- מ"ב – לא חלון אלא פתח ממש.

הקיף 3 רוחות שלא לשם דירה והרביעית כן: באה"ל – מועיל.

אם הקיפו שלא לשם דירה מה תקנתו?

- **עירובין כד:** ר"נ בשם שמואל: קרפף יותר מבית סאתיים שלא הוקף לדירה פורץ בו פרצה יותר מ10 וגודרו ומעמידו על 10, שאז נקרא כפתח ובסוף הוקף לדירה **שו"ע**.

- **ר' יונתן:** גם אם פרץ 10 והשלים רק אמה אחת שמותר **שו"ע**.
- **עירובין כד:** ואם פרץ אמה אחת וגדרה וכן עד 10 אמות גם חשוב כפתח ולבסוף הוקף (בשאלה, אך הוכרע בשו"ע) **שו"ע**.

העמדת עפר:

- תרוה"ד, רש"י, הגה"א, אחרונים, רמ"א בי"א: ואם קשה לו לפרוץ הכותל יוכל להעמיד עפר בסמוך לכותל באורך 10 אמות וברוחב 4 טפחים שחשוב הכותל כאינו שהעפר מבטל גבהו שם וכשיסיר העפר חשוב כפרץ הכותל ובנאו.
- **מ"ב בשם גר"א:** צריך בפיו ולא בלב לבטלו.
- רא"ש (גר"א למעשה), ר"ח, ראבי"ה, רמ"א בי"א: לא מועיל העמדת העפר שם שאין ביטול אלא לעולם.

סעיף ג' תל גבוה עשרה האם דינו כקרפף?

עירובין כה, שו"ע: תל גבוה עשרה דינו כקרפף שעד סאתיים מותר לטלטל בכלו ויותר מסאתיים מותר רק בד' אמות.

- מ"ב – כל שמתלקט עשרה בד' אמות נחשב מחיצה גמורה.

סעיף ד' מיעוט שטח הקרפף

מסאתיים ע"י אילנות

עירובין כה: היה קרפף יותר מסאתיים ובא למעטו באילנות שנוטע לתוכו למעט אוירו לא מועיל **שו"ע**.

- **טעם: מ"מ, מ"ב:** מפני שדרך ליטע אילנות בקרפיפות ולכן אינם ממעטים ומטעם זה גם הבורות

שבגינה לא ממעטים שחשובים
כתשמיש הגינה שו"ע.

חופר בור:

- רשב"א, ריטב"א, שו"ע: לא שזה מתשמישי הקרפף. והוכיחו מהירושלמי עירובין ג ב.
  - מח' אחרונים אם גם בעומד לשתיה ולא להשקיה לא ממעט.
- תוס', באה"ל: כן.

דבר המיטלטל: מ"ב – לא מיעוט.

סעיף ה' מיעוט הקרפף ע"י עמוד

עירובין כה: בנה עמוד גבוה עשרה ורחב ארבעה הוי מיעוט פחות משלושה לא הוי מיעוט משלושה ועד ארבעה רבה אמר הוי מיעוט ורבה אמר לא הוי מיעוט והלכה כרבה שהוי מיעוט שו"ע.

- **מ"ב:** אבל בפחות מעשרה ורחב שלושה לא חשוב וכמי שאינו.
- **באמצע:** מאמ"ר – לא מועיל. מ"ב – מועיל.

סעיף ו' בנה כותל כדי למעט את הכותל הראשון

עירובין כה: הרחיק מן הכותל ארבעה ועשה מחיצה הועיל פחות מג' לא הועיל מג' ועד ד' רבה אמר הועיל רבה אמר לא הועיל.

- רמב"ם, שו"ע: כרבה שב 3 מועיל.
- ראב"ד, ח"ה – כרבה.

מטעם מה מתירו:

- רמב"ם: רק במיעוט מבית סאתיים.
- רא"ש, שו"ע, מ"ב: שזה היקף חדש לשם דירה ואם מיעטו מבית סאתיים אף בתוך ג' מועיל שהרי אפילו אם טחו בטיט מועיל למעטו.

אורך המחיצה מתמעט:

- רא"ש, שו"ע – 10 אמות אף פרוצה מהצדדים שכפרץ עשרה.

- ריטב"א – רק אם נמשך במקביל לכל הכותל החיצוני.

אם בפחות מ 3 התמעט הקרפף עצמו מבית סאתיים:

- רש"י, או"ז, מ"ב – מועיל שהגמ' דיברה בהיתר של היקף לדירה.
- רמב"ם – לא מועיל שמבין הגמ' שמדברת במיעוט.

סעיף ז': מיעוט המחיצות ע"י טיחת

טיט

עירובין כה: טחו בטיט ויכול לעמוד בפני עצמו הוי מיעוט אינו יכול לעמוד בפני עצמו רבה אמר הוי מיעוט רבה אמר לא הוי מיעוט.

- **רא"ש רמב"ם:** פסקו כרבה שנחשב מיעוט. מ"ב – מקל בצורך.
- **ר"מ ראב"ד ח"ה:** פסקו כרבה שלא הוי מיעוט אם אינו יכול לעמוד בפני עצמו שו"ע.

מימדי הטיט: מ"ב – גובה עשרה ורחב 3.

סעיף ח: עשה מחיצה ע"ג מחיצה

עירובין כה: העושה מחיצה ע"ג מחיצה א"ר חסדא בשבת הועיל ור' ששת אמר לא הועיל (שו"ע). א"ר חסדא ומודה לי ר' ששת שאם עשה מחיצה על התל שהועיל. מאי טעמא הואיל ובאזיר מחיצות עליונות הוא דר ולא מחיצה ע"ג מחיצה היא שו"ע.

עירובין כה: ואם נבלעו התחתונות ונשארו העליונות מאליהם נותר על ידם שו"ע.

סעיף ט: קרפף שהוקף לדירה וניטע בו אילנות/זרעים האם בטלו?

עירובין כג, שו"ע: קרפף יותר מסאתיים שהוקף לדירה נטע ברובו אילנות אין מבטלים את הדירה שכן דרך קרפף לנטוע בו אילנות להסתופף בצילן.

עירובין כג, שו"ע: אבל אם נזרע רובו הזרעים מבטלים הדירה אפילו אין בהם אלא סאתיים שהמיעוט בטל לגבי הרוב ובכולו הרי יש יותר מבית סאתיים.

	מהחצר לבית		
המיעוט אוסר את הכל	-	גדולה מבית סאתיים	גינה מיעוט החצר
אסור רק מהגינה לבית.	אסור ממנה לבית אך מותר לטלטל	בית סאתיים או פחות	

מחיצה מחלקת ביניהם: ט"ז, מ"ב - מותר.

כששייכים לאדם אחד:

- ריטב"א - מותר אבל לא לבית.
- מרדכי, ב"י: אסור.

פרדס שלא הוקף לדירה ובנה בו בית: עירובין כה, ב"י - יעשה שביל ויטלטל בו.

סעיף יא: קרפף שהוקף לדירה ונכנסו בו מים האם מבטלים את הדירה?

עירובין כד: קרפף יותר מבית סאתיים שהוקף לדירה ונתמלא מים סבור רבנן למימר כזרעים דמי ואסור אמר להו ר' אבא משמיה דרבא מים כנטעים דמו ומותר אמר אמימר והוא דחזי לתשמישתא אבל אם לא חזו לתשמישתא לא. **שו"ע** ואם ראויים לשתיה אין מבטלים הדירה.

- רא"ש, טור, באה"ל שלא בשעה"ד: כשאין ראויים לשתיה מבטלים הדירה אף אם המים פחות מ10 טפחים.
  - באה"ל: פחות מ3 ודאי מותר.
- רש"י, רשב"א, רמב"ם, שו"ע: אין המים מבטלים הדירה אא"כ המים עמוקים 10 שבפחות מזה הוי כטיט ורפש בעלמא.

כל החצר מים ראויים:

- רא"ש, רמב"ם, טור, מ"ב: מותר.

עירובין כג: נזרע מיעוטו או חציו אם אין בו אלא סאתיים מותר יותר מסאתיים אסור שו"ע.

ביטול הזרעים: האם מספיק או שצריך לפרוץ 10 אמות. באה"ל - ספק. בפחות מבית סאתיים זרעים להקל שלא ביטל הדירה לגמרי.

עיר המוקפת חומה: מח' אחרונים אם מבטלים זרעים. באה"ל - להחמיר. אם הקרפף מוקף בעצמו - מח' אחרונים.

סעיף י: האם גינה מבטלת חצר? **עירובין עט: גינה בחצר:**

- רא"ש: מסתפק.
- מהר"ם מרוט', טור, שו"ע: מי שיש לו גינה בחצירו אם הוא רוב החצר אפילו אין בו אלא בית סאתיים לא יטלטל ממנו ומן החצר לבית.
  - מ"ב: ובחצר עצמה מותר לטלטל כיון שיש בה רק סאתיים לא צריכה היקף לדירה.

מיעוט החצר:

יש בה סאתיים או פחות אבל החצר גדולה מבית סאתיים: מרדכי, תוס', שו"ע - אסור מהחצר לבית.

גינה יותר מסאתיים אוסר את כל החצר.

גינה פחות מסאתיים:

- טור, שו"ע: אסור מהגינה לבית.
- מרדכי מג"א, ט"ז: מותר. מ"ב - בשעה"ד.

החצר גדולה מבית סאתיים	החצר בית סאתיים או פחות	
אסור כקרפף שלא הוקף לדירה	מותר אך אסור ביניהם או	גינה רוב החצר

- ראב"ד: אסור ורק רובו מותר. שעה"צ – שאין דרך להפוך כל השדה למקווה מים.

אינם ראויים: שו"ע – כזרעים. מ"ב – אם יש יותר מבית סאתיים אף שזה מיעוטו – הכל אסור.

מה נחשב מים ראויים?

- רש"י, או"ז, שו"ע: היינו ראויים לשתיית אדם.
- רשב"א, שעה"צ: ראויים היינו אף שראויים לכביסה ושאינם ראויים שעכורים ממש.

סעיף יב: קרפף של ג' בתי סאה שקירה בית סאה מתוכו
עירובין כה: קרפף בית ג' סאים וקירה בו בית סאה

- רבה אמר קירוי מיתרו (מוסיף עליו)
- ר' זירא, שו"ע: אמר אין אויר קירוי מיתרו.
  - באכסנדרא לכו"ע מותר שאומרים פי תקרה יורד וסותם.

איך נעשה הקירוי?

- טור, רש"י, שו"ע: פירוש אוחילא היינו שהקירוי משופע ונחלקו אם אומרים פי תקרה יורד וסותם.
- תוס', רמב"ם: היינו שהקירוי פתוח מכל צדדיו.
- רשב"א: גג על 2 מחיצות דבוקות.

טעם הקולא:

- **אחרונים:** מה שהקילו כאן שפי תקרה יורד וסותם היינו כיוון שמדאו' הוי רה"י שהרי מוקף ד' מחיצות. שו"ע שס"א: בשיפוע ברה"ר מן התורה לא מקלים.
- ערוה"ש – לא באמת פי תקרה יורד וסותם אלא שמקורה אין שמו קרפף כלל.

סעיף יג: קרפף בית סאתיים שנפרץ לחצר

עירובין כה: אמר ר' זירא ומדינא בקרפף שנפרץ במלואו לחצר שאסור מאי טעמא הואיל ואויר חצר מייתרו והחצר עצמה מותרת.

- רש"י, שו"ע: קרפף בית סאתיים והחצר פרוץ אליו, הקרפף אסור שמקום המחיצה מייתרו.
- רמב"ם: בקרפף יותר מבית סאתיים שכתוב שאין מתירו.

שניהם נפרצים זה לזה במלואם ועשר אמה: מג"א, מ"ב: שניהם אסורים. והחצר לא נאסרת היינו במקרה שנשאר גיפופין ושלא נפרצה יותר מ' אמות אך אם נפרצו כך גם החצר נאסרת.

סעיף יד: קרפף שנפלה מחיצתו האם

מותר ע"י המחיצה הראשונה?

עירובין כד (רב פפא), ר"ח רא"ש, שו"ע: מדובר שהבוסתנא יתירה מבית סאתיים שהוקף ולבסוף פתח האפדנא ועשו גדר להקיפה ונפלה אותה גדר ורצה לסמוך על הגדר הפנימית הואיל והותרה הותרה ומסיקים שלא מועיל שנעשו למחיצות חוץ ולא פנים וחזר לאיסורו.

- מ"ב – גם אם הפילה כדי לסמוך על הראשונה לא מועיל.

רש"י: אחד הכתלים, כותל הבית ונפל. ב"י – אסור שעשויים לפנים הבית ולא לבחוץ ולא כנעשה לדירה.

היה בקרפף בית ונפל:

- תו"ש: לא נאסר.
- באה"ל: צ"ע.

שסב - דיני מחיצה

סעיף א: מחיצה שלא נעשית לדור

בתוכה נחשבת כמחיצה?

עירובין כו: א"ל ר' פפא לרבא והאמר ר' אסי מחיצות אדריכלין לא שמה מחיצה משום **דלצניעותא עבידא** ואמר ר' הונא בריה דר'

- משתמש לשאר צרכי אדם – נחשב לדירה.

סעיף ב: תל שגובהו 5 טפחים האם די להוסיף מחיצה 5 טפחים להשלימו ל10?

עירובין צג: הלכתא גידוד ה' ומחיצה ה' מצטרפים שו"ע.

- באה"ל – מסתפק עם המחיצה בשיפוע שאולי כיוון שנמוך נוח קצת להילוך ואינו מחיצה.

חריץ מ"ב: וכן בחריץ עמוק חמישה מצטרף אם יוסיף מחיצה ה' על שפתו.

תל פחות מ3 והוסיף מחיצה להשלים ל10 – האם בטלו כבר ה3 לקרקע? באה"ל – ספק.

העמיד מחיצה על שפתו או בריחוק פחות מ3 טפחים – מועיל מלבד. יותר: באה"ל – ספק. גר"ע – מועיל.

סעיף ג: מחיצה העומדת מאליה **עירובין טו:** מחיצה העומדת מאליה דברי הכל נחשבת מחיצה שו"ע.

טור רא"ש: והיינו אפילו שלא סמכו עליה מע"ש.

מחיצה שנעשתה בשבת מאליה: שבת קא: תניא ספינות קשורות זו בזו מערבים ומטלטלים מזו לזו נגללו נאסרו חזרו ונפרשו בין שוגגין בין מזידין בין אנוסים בין מוטעים חזרו להתירן הראשון שכל מחיצה שנעשית בשבת בין בשוגג בין במזיד שמה מחיצה איני והאמר ר' נחמן לא שנו אלא לזרוק אבל לטלטל אסור כי אתמר דר' נחמן אמר אתמר.

- **לא היתה מחיצה בתחילה:**
  - בשוגג (שגגת מלאכה או שגגת שבת): שו"ע – כשר.
  - אם התכוון העושה לטלטל בה:
  - רמב"ם: אסור לעושה אותה.
  - מותר אם נעשה שלא לדעתו.
  - רשב"א: מותר.

יהושע לרבא מחיצה העשויה לנחת לא שמה מחיצה ולנחת היינו שאינה עשויה לדור בה אלא לשמר מה שבתוכה וכן מחיצה העשויה לישוב בה כדי לשמור השדות (הובא בעניין קרפף).

- **רמב"ם:** מחיצה העשויה לנחת או לצניעות לא חשובה כמחיצה כלל.
- **טור רשב"א, שו"ע:** נחשב מחיצה להתיר לטלטל בתוכה אבל לא מחיצה לעשות מה שבתוכה מוקף לדירה יותר מבית סאתיים.

מחיצה ע"י ענפי האילן:

עירובין צט: אילן המיסך על הארץ אם אין נופו גבוה מן הארץ ג' טפחים מטלטלים תחתיו שאומרים לבדו והרי יש כאן מחיצה י' שו"ע.

- מג"א – צריך רוחב 4 וגובה עשרה

סוכה כד: וצריך שימלא האוויר שבין הענפים בעצים או בקש ויקשור הענפים שלא תנידם הרוח (יקשור הענפים) שכל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה אינה מחיצה שו"ע

- ערוה"ש – דווקא נדנוד מרובה אך לא מועט. אג"מ – נדה ברוח עדיין חשוב מחיצה.
- מ"ב – יקשור גם לארץ.

יותר מבית סאתיים: שו"ע: אסור. אפילו אם נטעו לדירה כיוון שאינו עשוי לדור בתוכו אלא להסתופף בצילו לשמור השדות.

- מ"ב: מילא בקש בין הענפים נחשב לדירה.
- באה"ל: אם שומר יומם ולילה ולא הולך הביתה, נחשב לדירה.

בניין לסחורות (באה"ל):

- כמחסן מקורה:
  - רש"י: לא מועיל.
  - רמב"ם: מועיל. ערוה"ש – לא שמו קרפף שמקורה.
  - פמ"ג – מסתפק.

במזיד: שו"ע – נחשב מחיצה להחמיר לחייב הזורק מרה"ר לתוכה, אבל לא להתיר בתוכה שקנסו.

אם ציווה ראובן את שמעון שיעשנה או שהיה נוח לו: מ"ב: נחשב כמזיד עבורו.

• **מחיצה שהיתה, נפלה, וחזרה ונעשית:**

○ רש"י, רמב"ם: מדאו' נחשב מחיצה. במזיד מדרבנן אסור בטלטול. שוגג, אנוס, טועה – מותר.

○ תוס', מ"ב: מחיצה בין שני רה"י, שבלעדיו אסורים כי לא עירבו יחד, ועם במחיצה נחלק 2/2 רשויות שכל אחד מותר לטלטל בו – נחשבת מחיצה ומותר. אך כדי לעשות רה"י כדי לטלטל בה – לא.

○ ר"ן, שו"ע: נחשבת אף להגדיר רה"י. מזיד שאסור הוא כשלא היתה מחיצה בתחילה.

אמירה לגוי לתקן העירוב:

- עיטור, רמ"א, לויית חן – מותר במקום צורך גדול.
- חיי אדם, מ"ב – מותר שלא ייכשלו הרבים.
- נוב"י: אסור.
- באה"ל – אם אפשר לקשור עניבה עדיף

סעיף ד: דין ספינה

ספינה בים:

עירובין צ:

- רב, הלכה, שו"ע - ספינה מותר לטלטל בתוכה אפילו יותר מבית סאתיים שחשובה מוקפת לדירה.
- שמואל – רק ד' אמות שאינן מחיצות לדירה אלא להבריח מים.

ספינה הפוכה:

- **עירובין צ, שו"ע:** כפאה על פיה לדור תחתיה נחשבת רה"י אף עליה.
- **מג"א:** דאמרין גוד אסיק מחיצתא.
- **עירובין צ:** כפאה לזופתה אסור לטלטל:

- רש"י, שו"ע: הכל אסור, דווקא אם גדול מבית סאתיים שלא הוקף לדירה.
- רא"ש: תחתיה תמיד מותר שיש מחיצות ולא בטל.

סעיף ה: במה עושים מחיצה?

עירובין טו, שו"ע: בכל עושים לחיים אפילו בדבר שיש בו רוח חיים.

בבעל חיים: רמב"ם, שו"ע: ובבע"ח צריך שיהיו כפותים שצריך מחיצה שיכולה לעמוד ועומדת. טעם כפותים:

- מג"א ברמב"ם – שלא תברח.
- מ"ב – שלא יהיה רווח בין רגליה.

עירובין יז משנה: ויכול לעשות מחיצה בין של ערב לבד בין של שתי לבד עד סאתיים ולא יותר (כיוון שהיא מחיצה גרועה) ובלבד שלא יהא בין חבל לחברו ג' טפחים **שו"ע**.

סעיף ו: מחיצה ע"י בני אדם

עירובין מג-מד, שו"ע: אפילו מחיצה ע"י אנשים חשוב מחיצה כשעומדים זה אצל זה בפחות מג', ואף אם הולכים.

- מ"ב: אף ברה"ר מועיל.

עירובין מד: הנהו בני גננא דאעילו מיא במחיצה של בני אדם נגדינהו שמואל אמר אם אמרו שלא מדעת יאמרו מדעת?

בלי רווחים של 3 טפחים:

- קושיית הב"ח: אם סתם רוחבו של אדם אמה, מותר שעומד מרובה על הפרוץ.
- מג"א – משום רגליו שכקנים.
- תו"ש, באה"ל: רק כשמהלך ולא בעומד. אך קשה אף אז שזה רק בסוף הרגל, ונאמר לבוד בלמעלה ויספיק.

ה"ר יונתן, שו"ע: ואותם שעושים מהם מחיצה צריך שלא ירגישו בדבר שלא ידעו שהועמדו שם לצורך מחיצה שאז הוי מחיצה בשוגג ומותר לטלטל שם, שאם ידעו נחשב מזיד ואסור היה לטלטל שם.

- **רשב"א, שו"ע:** אפילו אם רק אחד מהם יודע אסור שלא יבואו לזלזל בשבת.
  - ריטב"א, שו"ע: ואם באו בתחילה שלא לדעת ואחר כך הבינו אין לחוש לכך.
  - פמ"ג: העמידם בידיעתם מערב שבת מותר.
- **תוס', שו"ע:** ואם עשה בהם מחיצה פעם אחת שוב לא יעשה בהם מחיצה אף לשבת אחרת.
  - מג"א: ואם אדם אחר יעשה מהם מחיצה יש להסתפק.
  - א"ר: מקל.

סעיף ז: האם לאדם הרוצה בשימוש המחיצה מותר להעמיד את האנשים?
העמדת האנשים ע"י אותו שרצה:

- **רמב"ם:** הבעיה בגמ' היתה שאותו שרצה את המחיצה העמיד את האנשים שצריך שיעמידם אחר שלא מדעתו **שו"ע בי"א**.
- **רשב"א ושאר ראשונים, א"ר:** אין קפידא בזה.

האם עדיף לעשות מחיצת אנשים או לשלוח תינוק שיביא החפץ? רמ"א שם:

- **שבה"ל, תרומה, סמ"ג, רמ"א:** אין לעשות מחיצה של בני אדם רק בשעת הצורך ובשעת הדחק ואם שכח דבר ברה"ר עדיף שיביאוו תינוקות בלי מחיצה מאשר שיביאוו גדול עם מחיצה.
- גר"א – ראייה **מיבמות קיד** שעשו עם תינוקות ולא מחיצת אנשים.
- **מ"ב:** ודווקא שהתינוק לא יודע שהחפץ של אביו שאם יודע צריך למחות בו.

סעיף ח: דין פרוץ מרובה על העומד **פרוץ מרובה על העומד: עירובין טו,** רמב"ם, שו"ע: אסור א"כ כל פרצה פחותה מג' טפחים, שאז מתבטל מדין לבוד.

שתי מחיצות עומדות בפחות מ3 כל קנה, ושלישית פרוצה?

- או"ז, שעה"צ: אסור א"כ עומד לגמרי ולא על ידי לבוד.
- תוס', ריטב"א: אין חילוק ומועיל כמרובה על הפרוץ.
- שו"ע: כל מחיצה לעצמה. ושלישית פרוצה כלא קיימת, ופסול המחיצה.

רק הרביעית פרוצה: באה"ל: כשר שרק ב3 מחיצות הנדרשות פסול.

האם מצרפים יחד בחישוב את כל המחיצות:

- ערוה"ש – כן לפרוץ מרובה ולעומד מרובה.
ראיה: עירובין טז: "דפנות הללו שרובן פתחים וחלונות - מותר, ובלבד שיהא עומד מרובה על הפרוץ." רש"י – "כעומד – כל ההיקף כולו עשוי כן".
- חזו"א, מ"ב – מחושבים בנפרד.

סעיף ט: פרוץ כעומד
עירובין טו: פרוץ כעומד:

- ר"פ, הלכה – מותר.
  - מ"ב: ובפרוץ כעומד אף כנגד הפרוץ מותר לטלטל.
- ר"ה אסור.

עירובין י, טז: פרוץ כעומד מותר בין בשתי בין בערב ובלבד שלא יהא במקום אחד פרוץ יותר מעשר אבל עד עשר אמות מותר מפני שהוא פתח.

- הגמ' בדף י' – גם משני רוחות כעומד.
- הגמ' בדף ט"ז מביאה את אביי שעומד כששתמש ב3 חבלים שעוביים טפח ומעלה. סה"כ 10 יחד עם לבוד. **שו"ע**.

עומד מרובה על הפרוץ משני צדדים כשסוכמים אותם יחד:

- **רשב"א, ריא"ז** – לא נחשב ודף י' רק דחיות בעלמא.
- **או"ז** – רק אם שתי הרוחות גמורים, אבל רק ע"י לבוד לא.
- **תוס', מ"ב** – עומד מרובה על הפרוץ אף משני צדדים.

סעיף י: האם צורת הפתח מועיל בפרוץ מרובה על העומד?

עירובין ב: מבוי אם יש לו צורת הפתח אע"פ שהוא רחב 10 מ' אמות אין צריך למעט והיינו שאפילו אם יש פרצה של 10 אמות מועיל לה צורת הפתח **שו"ע**.

- **תוס' רשב"א, רא"ש, טור, שו"ע, ערוה"ש, באה"ל שמו, אג"מ:** צורת הפתח מועיל אף בפרוץ מרובה על העומד בד' מחיצות.
- **רמב"ם, מ"ב:** אין צורת הפתח מתיר ביותר מ' 10 אלא בעומד מרובה על הפרוץ, אבל בפחות מ' 10 מועיל.

האם צורת הפתח מועיל אף בבקעה או רק בחצר? עירובין יא: מח' ר"י ור"ל ומסקנה שאפילו לא נעץ אלא ד' קונדיסין בארבע רוחות ועשה צורת פתח על גביהן מותר.

- **מוקפת כהלכתה או כ2 דפנות:** מ"ב – מועיל ואף פרוץ מרובה על העומד.
- **פרוץ בד' קונדיסין:** ביותר מעשרה – לכו"ע אסור. **בעשרה:**

- רא"ש, שו"ע: מועיל רק בחצר ומבוי אך בבקעה לא מועיל להתירה בארבע רוחותיה ע"י צורת הפתח.
- סמ"ג, סמ"ק, מ"ב: מועיל.

ברה"ר כשעשה ד' קונדיסין: באה"ל: לא מועיל שאין צורת הפתח ברה"ר אלא בדלתות.

סעיף יא: מה התנאים לצורת הפתח? **עירובין יא:** מהו צורת הפתח קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן אפילו אינו נוגע בהן כגון שהגביהו למעלה מהן הרבה רק שיהא גובה הקנים עשרה ויהיו מכוונים כנגד קנה העליון **שו"ע**.

מה הדין אם חיבר הקנה העליון לשני הקנים מצדיהם?

- **עירובין יא:** אמר ר' חסדא צורת פתח שעשאה מן הצד לא עשה כלום **רא"ש שו"ע** – שהמשקוף לא על המזחות. (שאינו דומה לפתח שהמשקוף מלמעלה).
  - **מג"א:** אם שם עוד אחד במקום הנכון מותר.
  - **ט"ז** – הקל מהצד אם המשקוף או החבל שווה לקנה. **מ"ב** – החמיר.
- **רי"ף רמב"ם:** פירשו שמן הצד היינו שעשאן מצד של כותל, שהפתח בפינה.

עמודי חשמל וטלפון: שואל ומשיב: אם מהצד אסור.

נגיעת הקנים בקורה: עירובין יא: ר"נ – צריך. ר"ש – לא צריך.

- ראשונים, שו"ע – לא צריך אף יש כמה אמות.
  - רעק"א – משום גוד אסיק.
- הג' מרדכי: 5-6 אמות כבר לא ראוי.

גובה הקנים: רמב"ם – עשרה. רא"ש – מכוונים כנגד הקורה. **שו"ע**.

חוזק הקנים מהצדדים:

- **עירובין יא:** וצריך גם שיהיו הקנים מהצדדים חזקים לקבל דלת. ירושלמי עירובין א א: אף קנה וקנה וגמי עליהן.
  - רי"ף, רמב"ם השמיט.
  - רא"ש, שאר ראשונים, שו"ע – צריך.

- **רש"י, טור, שו"ע:** טעם ההיתר שכביכול כעת כולם דרים באותו בית.

סיבת התקנה:

- **רש"י:** שלא יבואו להוציא מרה"י לרה"ר.
- **רמב"ם:** כשיוציא ממקום הפרט למקום הכלל יטעו להוציא לרה"ר.

סעיף ב: עירוב חצרות בהולכי מדבריות

עירובין יז: פטרו מחנה מעירוב חצרות.

- ר' יונתן: דווקא יוצאים למלחמה אך סתם שיירה לא.
- **רמב"ם, שו"ע:** מחנה צריכים עירוב. שיירה – לא צריכים עירוב.
  - מ"מ: ירושלמי עירובין א י במחנה ושיירה סתם: במחנה שחונים מס' ימים לא, אבל שיירה פטורים. בבבלי (עירובין יז) במחנה להילחם: אף קבוע לא.
  - באה"ל: רק נקבעו לזמן רב צריכים שהאוהלים לא קבועים להם.
- מ"מ, גר"א, מ"ב מביאים בשם המפרשים: מחנה פטורים ושיירה חייבים מחנה = יותר מ10. **מקור:** ירושלמי עירובין א י: "אין מחנה פחות מעשרה" וע"פ תוספתא ב', שהפוכה מהירושלמי.

אם גויים האם אוסרים עליהם?

- שבה"ל – הסתפק.
- ב"י – פשוט שמותרים שאם לא עירבו נחשבים כיחיד במקום גוי.

האם צריך לערב בספינה?

- שבה"ל, רמ"א: בתים שבספינה צריכים עירוב אע"פ שיש לספינה מחיצות, ואם אין לספינה מחיצות אסור לטלטל בה אלא בד' אמות.
  - מ"ב: שבתים שבספינה לא גרע מיושבי אוהלים, אך אם

ריב"ש, שו"ע: אף של קש או קנים. בקנה שלמעלה מספיק בכלשהו.

האם צריך לעשות היכר ציר? עירובין יא: אבקתא. ראשונים – היינו חור הדלת סובב בו.

- מהר"ם: צריך.
- רמב"ם, ריב"ש, ב"י, שו"ע (השמיטו): לא צריך.

חוט המשקוף:

- נד ברוח:
  - אחרונים, מ"ב - אסור. אך הפוסקים דנו אם רק כשיורד מתחת לעשרה טפחים.
  - מחצית השקל: מותר.
- ניטל ברוח – לכו"ע אסור.
- נכפף למטה בעיגול – צריך לתקנו.

סעיף יב: מבנה העשוי ככיפה חשוב כצורת הפתח?

עירובין יא, שו"ע: שער העשוי ככיפה אם יש ברגליה קודם שהתחילה להתעגל עשרה טפחים מותרת משום צורת הפתח.

עירובין בימינו:

- אג"מ – כשיש ששים ריבוא אף לא באותו רחוב, לא מועיל עירוב.
- בעיה לספרדים שהשו"ע לא פוסק ששים ריבוא.
- יש גם את הבעיה שהרמב"ם לא סומך על צורת הפתח ביותר מעשרה.

שסו - עירוב חצרות

סעיף א: טעם עירוב חצרות

שבת ו רמב"ם: חצרות של רבים ומבואות שאינן מפולשים שעירבו מותרים, לא עירבו אסורים. שמדאו' רה"י גמורה היא וגזרו חכמים לטלטל מבתיהם לחצר עד שיערבו מפני שהבתים הם רשויות מיוחדות לכל אחד והחצר משותפת לכולם ודומה לרה"ר. **שו"ע**

- **רמב"ם:** וטעם ההיתר בעירובי חצרות שכשם שיד כולם שווה בפת שעירבו בה כך יד כולם שווה בחצר.

- מהר"י מולין – אסור שלא בית דירה.
- **רמ"א:** והמנהג היום להניחו בביהכ"ס ולא צריך בית דירה שהוא מדין שיתוף. פמ"ג – שמא יהיה מת באחד הבתים והכהנים לא יוכלו להשתתף.

קושית הב"ח: זה גם עירוב.

תירוך גר"א: מיגו שמועיל לחצרות מועיל לעירוב.

האם עירוב הוא מדין קניין? עירובין מט:
אמר שמואל עירוב משום קניין. רבה אמר עירוב משום דירה. רמב"ם, רא"ש, שו"ע: והלכה כרבה.

נפק"מ:

- כלי: רש"י: "כלי" - היינו קניין סודר. למ"ד משום קניין יכול לקנות בסודר. למ"ד משום דירה לא מועיל.
- פחות משהו פרוטה. רש"י: קניין צריך שיהיה שווה פרוטה למ"ד קניין. ועירוב ע"י קטן.
- רש"י, שו"ע: קטן לא יכול לקנות אז לא יכול להיות שליח להקנות. אך לגבות לדירה כן.
- תוס', טור, שו"ע: בקטן, לא מדובר בשליח אלא בבית של קטן, אבל יכול לשלוח הקטן לגבות העירוב.

עוד דינים משום דירה: תנאים הנצרכים בבית שנותנים בו העירוב:

- **עירובין פה:** אין מניחים אותו בחצר אלא בבית ולא בבית שער, אכסדרה ומרפסת שו"ע.
  - בית שער של רבים – לכו"ע פסול. של יחיד:
    - רמב"ם, שו"ע לבאה"ל – לא.
    - רש"י, ב"י, באה"ל, שו"ע לגר"א – כן.
- **סוכה ג:** צריך גם שיהיו בו ד' אמות על ד' אמות שו"ע.

- אין להם חדרים המיוחדים להם אין צריכים לערב.
- מג"א: אם יש רק בית אחד גם לא.
- מ"ב: חישוב גובה המחיצות הוא מקרקעית הספינה אף שחלק משוקע מתחת למים.

ביציתא דמישן:

- רש"י, באה"ל: ספינות קטנות הרחבות למעלה וקצרות למטה – גוד אחית מחיצתא וכשר.
- תוס', באה"ל: ספינות שיש דופן וקרקע נסרים וחלל בין הנסרים והמים נכנסים ויושבים, שרואים כאילו הדפנות עקומים ומקיפים כל הספינה.

מה דינים?

- ר"ה – לא מטלטלים אא"כ יש להם מרחב.
- אב"י, הלכה – מטלטלים משום גוד אחית.

סעיף ג: דיני הבית שמניחים בו העירוב

עירובין מט: דייר הבית שמניחים בו העירוב אין צריך ליתן פת שהרי העירוב הוא שיחשב כאילו הם גרים שם והרי הוא גר שם שו"ע.

גיטין נט-ס: אם היו רגילים ליתנו תמיד בבית ידוע אסור לשנות וליתנו בבית אחר משום דרכי שלום שו"ע. מ"ב – אם מת בעה"ב אין לשנות אא"כ התנו.

• טעם:

- רש"י - שיחשדו את בני החצר שמטלטלים בלי עירוב. מ"ב – לכן אף מכר לאחר.
- תוס' – שמא גונב הפת.
- רמב"ם: הטעם שמפסידו הנאה שלא היה צריך לתת פת.

לשים בבית כנסת:

- **מרדכי רא"ש תוס'**: לכן אסור לערב בדבר שתיקן לצורך השבת שהרי מקפיד עליו אם יאכלוהו **שו"ע**.
- **ב"י ברמב"ם** – לכן גם אם מקפיד בחול אינו עירוב. מ"מ – גם במאכלים שלא מהעירוב.
- **כשכל אחד משתתף**:
  - **מ"מ רשב"א, ראב"ד**: חומרא זו דווקא כשאחד עירב לצורך כולם אך אם כולם השתתפו לא שייך להחמיר בזה.
  - **רא"ש, שו"ע**: חולק ולא מחלקים בין יחיד הנותן לרבים ובכל מצב אסור.

אם אוכל ולא מניחו: באה"ל: בחול או בביה"ש בטל, בשבת עצמה – כבר חל.

סעיף ו: שתהא הפת שלמה

עירובין פ: משנה ר' יהושע אומר ככר הוא עירוב אפילו מאפה סאה והיא פרוסה אין מערבים בה ככר כאיסור והוא שלם מערבים בו. טעם: משום איבה שלא יבואו לידי מחלוקת שזה יאמר אני נותן שלימה וחברי פרוסה. **שו"ע**

- **תפר אותה: עירובין פ:** ר' חסדא – אם תפר כיכר שנפרסה ולא ניכר, מערב בו ואם ניכר לא. **שו"ע**.
- **מ"מ ראב"ד, רמ"א:** פת שלמה היינו שהכל ביחד יהיה פת שלם ולכן ישתתפו בקמח.

אם ניטל ממנה כדי שיעור חלת נחתום: עירובין פ: ר"י - אם ניטל ממנה כדי שיעור חלת נחתום שהוא 1/48 מערבים בה **שו"ע**.

- **תוס'**: דווקא בטבולה לחלה שאם לא צריכה תיקון יש איבה.
- **רא"ש**: אין חילוק בין טבולה לשאינה טבולה ובכל מצב מותר שלא יודעים לשם מה נטל ועד 1/48 חושבים שעשה לצורך חלה **שו"ע**.
- **רמ"א**: י"א שכל העירוב צריך להיות פת אחת שלמה. מג"א – טוב לזכות לכולם. לבוש – מעכב.

- **מ"ב**: ואם היה רחב מד' וקצר באורכו ויש בו כדי לרבע ד' (16 אמות רבועות):
  - מג"א – דווקא ד' על ד'.
  - א"ר – מקלים בעירובין.
  - מ"ב - לכן לכתחילה יתנו בבית ד' אמות בלי ספק.
- **חדר קטן בחדר גדול**: תו"ש – מותר. באה"ל – לא מוכרח. אך נפרץ לגדול לכו"ע כשר.

סעיף ד: האם צריך שיהיה העירוב בכלי אחד?

עירובין מט: אמר ר' יהודה אמר שמואל החולק את עירובו אינו עירוב, ואיפה שמילא הכלי ונותר, נחשב עירוב **שו"ע**.

- **רש"י**: שצריך שיהיה עירוב שכולם מעורבים ומרוצים בו.
- **ה"ר יונתן**: מדובר שיכול הכלי להחזיק הכל ולא רצה לערבם כדי שלא יתערבו כיכרותיהם ובשעת החילוק ייטול כל אחד כיכרו שהם מקפידים זה על זה. ולפי זה אם אחד מזכה לכולם יכול לתנו 2 כלים.
- **ב"י**: לא מחלק ובכל מצב אסור לחלקו ל2 כלים אם יש מקום.

מ"מ: וצריך גם שיהיה העירוב בבית יחיד **שו"ע**.

סעיף ה: שלא יקפידו על העירוב **עירובין מט**: מקפיד על עירובו:

- ר"ח: נחשב עירוב.
- שמואל, שו"ע: לא נחשב עירוב.
- מ"ב – כי צריך שיהיו מרוצים בו.

מסקנות:

סעיף ז: מתי הותר לערב בפרוסה?
שיתופי מבואות בפרוסה (באה"ל):

- רמב"ם: מותר.
- רמ"א: אסור.

רא"ש מרדכי, שו"ע: אם אחד מזכה לכולם יכול לערב בפרוסה שהרי אין איבה (מ"ב).

סעיף ח: באיזה פת הותר לערב?
עירובין פא: מערבים בפת אורח ועדשים אבל לא בפת דוחן **שו"ע**.

- **מ"ב:** שפת אורח ועדשים דרך העולם לאפותו ולאוכלו. והולכים אחר דרך העולם.

כלבו: עדיף במצה שמערבים ערב פסח, זה נשאר הרבה זמן, ולא צריך לבערו.

שיעור: דרכ"מ: גרוגרת לכל אחד עד 18 איש. יותר מזה, מספיק 2 סעודות.

סעיף ט: האם אחד יכול לזכות לכל בני המבוי?

עירובין עט: משנה יכול אחד מבני החצר לתת; פת בשביל כולם ובלבד שיזכה להם ע"י אחר **שו"ע**.

- **רשב"א:** כשהוא מזכה צריך לזכות לכל בני החצר והמבוי ולכל מי שיתווסף מיום זה ואילך במבוי שאחרת לפעמים שיתווספו דיירים ויאסרו עליהם **שו"ע**.

- **ריטב"א:** עכשיו שמערבים מתחילת השנה לכל שבתות השנה אע"פ שיתווספו דיירים בעיר אין צריך להוסיף, שלב בית דין מתנה עליהם. אך צריך לשמור שיהיה תמיד שיעור למתווספים. שו"ע בי"א.

- **עירובין עט:** אך אם נתווספו דיירים לאחר שנתמעט העירוב מן השיעור צריך להוסיף מחמתן **שו"ע**.

שכח מלזכות עד שחשכה: מ"ב – בדיעבד מותר לטלטל בלי זיכוי שכבר נגבה בשביל כולם.

סעיף י: ע"י מי יכול לזכות?

עירובין עט: כיצד משתתפים במבוי מניח את החבית ואומר ה"ז לכל בני המבוי ומזכה להם ע"י בנו ובתו הגדולים ועבדו ושפחתו העברים וע"י אשתו אבל אינו מזכה ע"י בנו ובתו הקטנים ועבדו ושפחתו הכנענים מפני שידם כידו.

ראיה: ב"מ יב: לגבי אבידה מעמידים בסמוך על שולחן אביו שגדול הכוונה עצמאי וקטן שסמוך על שולחן אביו. האם אותו דבר גם בעירוב?

- **רמב"ם, רי"ף, רשב"א:** משום איבה ולכן גדול ממש מזכה תמיד. וע"י אשתו אף שמעלה לה מזונות. שו"ע בסתם.

- **רא"ש, ר"ח מרדכי סמ"ק תוס', ר"ת:** ובנו הגדול אם סמוך על שולחנו אי אפשר לזכות על ידו דידי כיד אביו, וגם אין לזכות על ידי בתו אפילו שאינה סמוכה על שולחנו כל זמן שלא בגרה, ולא ע"י אשתו שמעלה לה מזונות או שאמר לה צאי מעשה ידיך במזונותייך אף שיש לה בית חצר משלה.

אבל מזכה ע"י בנו שאינו סמוך על שולחנו ואפילו הוא קטן, וע"י בתו שבגרה ואינה סמוכה על שולחנו וע"י אשתו שאין מעלה לה מזונות **שו"ע בי"א**.

- **טור, סמ"ק, שו"ע, רמ"א:** טוב לחוש לדברי שניהם כשאפשר. **שו"ע, רמ"א:** ובדיעבד אפשר להקל שהוא דרבנן, וכן יש להקל ע"י גדול נשוי אף אם סמוך על שולחן אביו.

כל בו: ואין צריך להודיעם מע"ש שזכות הוא להם, חכין לאדם שלא בפניו **רמ"א**.

האם כשמזכה צריך להגביה החבית טפח? עירובין עט: צריך שיגביה החבית טפח **שו"ע**.

- **מ"ב:** למרות שבח"מ צריך בקנין הגבהה ג' טפחים כאן הקילו שהוא דרבנן.

הגבהה עם זה משל כולם ולא רק שלו:

- **מ"מ, רשב"א:** לא. זה שצריך הגבהה דווקא כשהחבית שלו אבל אם היתה של בני המבוי לא צריכה הגבהה.
- **גאונים רמב"ם ריטב"א:** כן. אין חילוק ובין שלו בין שלהם צריך שיגביה טפח. באה"ל: טוב לחוש.

האם שותפים צריכים לערב? עירובין עא:

בעל חבית שהיה שותף לשכניו לזה ביין ולזה ביין אין צריכים לערב. לזה ביין ולזה בשמן צריכים לערב. ר"ש אומר אחד זה ואחד זה צריכים לערב **רמב"ם טור**.

סעיף יא: בני חבורה המסובים האם יכולים לסמוך על הפת שעל השולחן?

עירובין פה: א"ר יהודה אמר רב בני חבורה שהיו מסובין וקדש עליהם היום הפת שעל השולחן סומכים עליה משום עירוב וי"א משום שיתוף. אמר רבה לא חולקים - כאן במסובים בבית, כאן במסובים בחצר שבעירוב צריך שיהיו בבית ובשיתוף בחצר מספיק **שו"ע**.

- **רמב"ם:** ומדובר בבני חבורה שקנו פת בשיתוף והיו מסובים ואוכלים ממנה.
- **רשב"א:** חולק ומדובר בבני חבורה שאוכלים אצל אדם אחד שזימנם לאכול משלו ואע"פ שצריך לזכות להם סובר שכל שזימנם לאכול כאילו זיכה להם את הכל.

האם צריך שישאר כשמזכה בעה"ב פת שלמה על השולחן או שאפשר פרוסה שהרי הוא מזכה? מ"ב – נשאר בצ"ע. לכאורה תלוי במח' רמב"ם ורשב"א.

סעיף יב: האם אפוטרופוס יכול לערב לקטן?

מרדכי: אפוטרופוס של קטן יכול לערב ולקנות שלא גרע משכירו ולקיטו **שו"ע**.

- **הגה"א:** אם משלהם צריך לבקש אישור, שלא יקפיד ויפסול העירוב.

- **מ"ב:** ואפילו בלא דעתו כיוון שהוא כבן ביתו מותר לערב בשבילו אף שלא מדעתו.

סעיף יג: המצווה לחזר אחר עירוב חצרות

עירובין סח: מצוה לערב. **טור שצ"ב:** מצוה לחזר אחר עירוב חצרות **שו"ע**.

- **מ"ב:** שלא יבואו לטלטל באיסור.

סעיף יד-טו: נוסח הברכה חמנה **טור שצ"ה, שו"ע:** מברך על מצוות עירוב.

מי יכול לברך?

- מג"א, באה"ל: גם מי שלא גר בעיר אך נמצא לשבת או יו"ט יכול לברך.
- באה"ל: אם לא מתכוון לשבות: מערב בפת שלמה ולא בקיבוץ לא יכול שאין מעשה. אם מקבץ השמש יכול לבקש מאחר לברך ואף שלא שבת שזוכה לאחרים ונחשב מעשה.
- באה"ל: אם מתכוון בכל ערב שבת לערב לעצמו – אף שטוב, לא יברך.

נוסח הברכה:

- רעק"א – מברך ברכה אחת על עירובי חצרות ותבשילין.
  - מ"ב: בלשון "על מצות עירובין".
  - ח"א: "על מצות עירובין תבשילין ועירובי חצרות".

ב"י, שבה"ל, שו"ע: ואומר "בְּהִדִּין עֲרוּבָא יְהֵא שְׂרָא לְנָא לְאַפּוּקִי וּלְעִיּוּלֵי מִבֵּית לְבֵית. וּמְחֻצְרָא לְחֻצְרָא. מִגַּג לְגַג. מִבֵּיתִים לְחֻצְרָא. מְחֻצְרָא לְבֵיתִים כֹּל מֵאֵי דְצָרִיף לֶן לְשִׁתִּיהֶן בְּכָל שַׁבָּתוֹת הַשָּׁנָה וְיָמִים טוֹבִים לְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְכָל הַדְּרָוִתִּים בְּעִיר הַזֹּאת." ואם לא בירך לא מעכב.

- חצר לחצר כולל גם שיתוף מבואות.
- רק אם מערב לכל שבתות השנה אומר ולכל שבתות השנה וימים טובים.

עיתוי הברכה: טור שצ"ה: אימתי מברך בשעה שמקבץ אותו מבני החצר או בשעה שמזכה להם שו"ע.

- **ב"י, שו"ע, ב"ח:** ויש לברך כשמתחיל לקבץ ולא כשמסיים שאז כבר נגמרה המצווה.
- **ט"ז:** אם לא בירך יוכל לברך לאחר שסיים הקיבוץ שנקרא עובר לעשייתן שהוא קודם הזיכוי.
- **מג"א:** אפשר אף לאחר הזיכוי שעיקר קניית העירוב בכניסת שבת.

שפנ - הדור עם נוכרי בחצר

סעיף א: אימתי אוסרת דירת הגוי?
עיקר הדין: גוי הגר עם יהודים – קבעו חכמים שלא יועיל עירוב. וכן יהודי מומר.

עירובין סא: מח' ר"מ וראב"י והלכה כראב"י שלעולם אינו אוסר עד שיהיו שני ישראלים אוסרים זה על זה שו"ע.

עירובין סב: ואיסור זה הוא מדרבנן שחששו שמא ילמד הישראל ממעשי הנוכרי. ובאחד לא גזרו שבכל מקרה לא יגור עם הגוי מפני סכנת פיקוח נפש. חיצ

גרים הישראלים בבית אחד: רא"ש, טוש"ע סי' ש"ע: ואם דרים בבית אחד אף כמה בני אדם אף שאינם סמוכים על שולחן אחד אלא כל אחד תפיסתו לעצמו בכל זאת חשובים כאחד כיוון שגרים בבית אחד.

בשני בתים אך סמוכים על שולחן אביהם: כאב ובנו או שני אחים המקבלים פרס מאביהם: שו"ע, מ"ב – נחשב בית אחד.

- שעה"צ בשם דמשק אליעזר: רק בסמוכים על שולחן אביהם.

בשני חדרים:

- פמ"ג – אולי.
- מג"א, גר"א, מערה"ש אסור.

טלטול בחצר או במבוי עצמה:

- רש"י, שו"ע, באה"ל – מותר יותר מד' אמות לטלטל ורק מהבתים לחצר אסור.
- מהרי"ל – ככרמלית ואסור.

שכירות ועירוב: באה"ל: לכתחילה יעשה שכירות ואח"כ עירוב. בדיעבד מועיל.

שכירות בזה"ז שמעורבים עם הגויים: גינת ורדים – להקל. חת"ס – אסור.

מה הפתרון שגוי לא יאסור רשותו על היהודי?

עירובין סב: אמרו חז"ל שלא יועיל ביטול רשות גבי הגוי אלא רק השכרת הרשות כיוון שהגוי לא ירצה להשכיר לו שחושש לכשפים שו"ע.

- **או"ז:** אם הבית של גוי ושכר הישראל ממנו והגוי דר עימו בבית אין שכירות הבית מועיל לגבי שכירות העירוב רמ"א.

ישראל השכיר או השאיל ביתו לגוי:

- **ודר עמו:**
  - מ"מ, רשב"א, רמ"א: אינו אוסר:
    - רמ"א – שלא השכיר לו ע"מ שיאסור עליו.
    - רשב"א – לא שכיר שמשכיר כשדר בתוכה.
  - ב"מ (שעה"צ) – אסור. כשלא התנה שיכול לסלקו – אסור.
- **כשאין הישראל דר עמו:**
  - מח' אחרונים. באה"ל – מחמיר.

השכיר לישראל במקום שגרים גויים:

- **יש תפיסה:**
  - רמ"א, ב"י – לא מועיל, שא"כ ביטלת תקנת חכמים.
  - גר"א – מועיל ולא אוסר.
- **אין לו תפיסה:** לא מועיל.

סעיף ב: האם יכולים לבטל רשותם לגבי אחד שיחשב כאחד הגר עם הגוי שלא אוסר עליו?
עירובין סג: לא מועיל לבטל רשותם לגבי אחד שא"כ יתבטל תורת עירוב מאותו מבוי **שו"ע** ט"ז – חשש שילמד ממעשיו.

סעיף ג: חצר שאין לגוי דריסת רגל על הישראלים
אין לגוי דריסת רגל בחצר:

- **רא"ש:** אם אין לגוי דריסת רגל על הישראלים אינו אוסר ויכולים להכניס ולהוציא דרך החלון מחצר לחבירתה **שו"ע**.
 ◦ **מ"ב:** ומדובר שעירבו ביניהם ולא גזרו חכמים שישכרו ממנו רשותו כיוון שאין להם שייכות ביחד. שלא עובר דרך חצרו של ישראל.
ט"ז - לא גזרו שלא מצוי שילמד ממעשיו. דחיית שעה"צ – לא הולכים אחר טעם זה לגמרי שהרי בבית אחד הרבה ישראלים ששייך שילמד ובכל זאת נחשב כאחד ואינו אסור.

- **מרדכי:** רק בגבוה החלון עשרה ששימושו לא נוח ולא גזרו. ורק כשפתח כל חצר יוצאת למבוי אחר אבל למבוי אחד, אוסרים זה על זה במבוי.

סעיף ד-ה: כיצד תיעשה השכירות?
עירובין סב: ר"ח - שכירות בריאה צריך ר"ש שכירות רעועה. **רמב"ם** **רא"ש:** הלכה כדברי המיקל בעירוב **שו"ע**.

מהי שכירות רעועה?

- **ערוך:** שכירות רעועה שלא צריך שיפרש שהוא להתיר הטלטול ולא צריך גם שטר על השכירות. ואף בפחות משווה פרוטה יכול לשכור ממנו **שו"ע** **מ"ב:** שלגבי עכו"ם פחות משווה פרוטה חשוב

ממון שהרי נהרג עליו. ט"ז – מישראל לא מועיל פחות מש"פ.
 • **ר"ח** – לא כמו בניין.
 • **רש"י** – בריאה - שאם רוצה למלא החצר ספסלים יכול. רעועה – לא יכול.

שכירות בשבת:

- **מרדכי, תוס', רמ"א:** מותר שאין זה משא ומתן אלא כביטול רשות והיכר בעלמא להיתר לטלטל.
 ◦ מ"ב: רק כשמביא לו אוכל ולא מעות.

סעיף ו: ח-אם השכיר הגוי בסתם ולא פירש זמן לכמה זמן תועיל השכירות?

כמה זמן מועילה השכירות בסתם?

- **הגה"א, או"ז:** צריך שישכרו מהגוי בכל שבת מחדש כדי שיהא טורח עליו.
- **מרדכי** **רא"ש** **הגה"מ:** לא צריך לשכור ממנו כל ערב שבת אלא כל זמן שאינו חוזר בו מועיל השכירות ואף לזמן מרובה **שו"ע**.

חזרת הגוי:

- **רש"י:** ואינו יכול לחזור בו הגוי עד שיחזיר הכסף **רמ"א**.
- ב"ח – אם נקבע הזמן לא יכול באמצע לחזור. ט"ז – יכול אם מחזיר הדמים.
- **מג"א:** מהשבת הראשונה לא יכול, אבל קודם יכול.
- **ב"ח:** גם קודם לא יכול.

אם נגמר הזמן, האם צריך גם לערב שוב?

- רש"י, **שו"ע:** כן. לא חוזר וניעור.
- ב"י: י"א שלא.

השכיר הגוי לאחר:

- **רמב"ן:** אם שכרו מן הגוי לזמן ידוע ובתוך הזמן השכיר הגוי דירתו לגוי אחר די בשכירות האחד, ואם כלה

אוסרת רק משום גזירה הקלו בזה חכמים.

- **הגה"א:** ויכול לשכור משכירו ולקיטו (אף עבדיו הקטנים) רק אם האדון לא רוצה, אך לכתחילה לא ישכור משכירו ולקיטו **ובב"י דחהו**.

סעיף יב-יג: מה יעשו אם לא רוצה הגוי להשכיר?

- **עירובין סד רמב"ם, שו"ע:** ישאל אחד מהם רשות מהגוי שישאל לו מקום להניח בו חפציו ואז הוא שכיר ולקיטו וישכיר שלא מדעת העכו"ם, שלא התירו אלא שכירות שחושש לכשפים. מ"ב – לכתחילה לחוש.
  - **מג"א:** ומועיל אף אם לא יניח שם חפציו ומ"מ צריך לקנות הקרקע באחד מהדרכים שנקנית בהם.
  - **לכתחילה? הגה"א:** דווקא כשלא רוצה להשכיר. **רמב"ם** – לכתחילה.
- **רש"י, טור ר' ירוחם:** אם הגוי השאל לו רשותו אין צריך להשכיר לחברו אלא נותן עירובו ודיו. שאלה מועילה לבד.

ייחד לו מקום:

- **תוס', שו"ע:** ואם ייחד לו מקום בבית שמשאל לו כיוון שאינו שלוחו בכל הבית לא מועיל.
  - ב"י: דווקא שמונעו הגוי מלהשתמש בשאר הבית אבל אם לא – מועיל.
- בסתם:
  - ב"י - בסתם לא חשוב ייחד לו מקום.
  - ב"ח, ט"ז, א"ר – לא מועיל בסתם.

סעיף יד: שכרו משכירו ולקיטו

והתפטר באמצע זמן השכירות

רשב"א, שו"ע: אם שכרו מגזבר המלך לזמן קצוב אע"פ שנתחלף הגזבר בתוך הזמן אינם צריכים לחזור ולשכור אלא מותרים עד תום

זמן השכירות אפילו לא השכירו לגוי אחר צריך לחזור ולשכור שנית **שו"ע**. **במכירה:** מח' אחרונים. ח"א – לא התבטל. רעק"א – כן.

- **פמ"ג:** אם שכר סתם צריך לשכור שוב.

אם מת הגוי האם צריך לשכור שוב מירשו?

- **ט"ז:** צריך לשכור מהירוש שהרי הגוי שמת יכל לחזור בו בחייו ונתבטל כח השכירות.
- **א"ר, מ"ב:** אין צריך לשכור מהירוש שהרי אם אביו היה רוצה לחזור בחייו לא היה יכול לחזור בו ואף אם מיחה הירוש אין צריך לשכור ממנו.

סעיף ט: חמישה שגרים עם הגוי האם כולם צריכים לשכור ממנו?

עירובין סו: לר' יוחנן שוכר כמערב - מה מערב 5 שרויים בחצר אחת, אחד מהם מערב לכולם, אף שוכר - 5 שרויים בחצר אחת - אחד שוכר לכולם **שו"ע**.

סעיף י-יא: האם אפשר לשכור מהגוי בעל כורחו?

טור רא"ש מעירובין סג: מעשה של לחמן בר ריסתק: גוי שהיה רגיל להשכיר ועתה אינו רוצה להשכיר אי אפשר לשכור ממנו בעל כורחו **שו"ע**.

- **ט"ז, מ"ב:** בעל כורחו היינו שיניחו הכסף לפניו ויאמרו שרשותו מושכרת להם וכו' ואי אפשר לכופו כמו שכופין ישראל לערב כיוון שאין מדמים עכו"ם לישראל בעניין כפייה לדבר מצווה.
- **תו"ש:** שאם היה אפשר – בטל הגירה.

פתרונות:

- **מרדכי רשב"א, שו"ע:** ובכל אופן שוכרים מאשתו של גוי או מאחד מבני ביתו (אף קטנים) ואפילו אם הוא מוחה. **מ"ב:** שכיוון שרשותו

הזמן, וכן בשכירו ולקיטו, אבל אם שכרו ממנו בסתם כיוון שסלקו - נתבטלה השכירות.

- מ"ב – לכתחילה ישכור לזמן כדי שגם אם יועבר מתפקידו ישאר בתוקף, ואפשר אף עד 20 שנה.

איזה עובדי מלך? באה"ל:

- מג"א: לא צריך בעלי רשות ודי שהם עובדי המלך.
- ח"א: צריך דווקא בעלי רשות ולא סתם גזברי המלך.

ב"י מרשב"א: ואם גזבר המלך סולק מהגזברות ועדיין אוכל פרס המלך עדיין נקרא שכירו ולקיטו **רמ"א**.

עובדי העירייה: גר"נ קרליץ – בדוחק אפשר. חזו"א – כיון שיכולים להניח שם מוני מים וכדו' בע"כ האנשים - נחשב. אך יש לחלק שזה לא בהשכרה אלא בעל כרחם.

סעיף טו: גוי ויהודי הגרים בבית אחד וגויים שותפים

תוס' עירובין סו: אם ישראל וגוי דרים בבית אחד צריך לשכור מהגוי ולערב עם הישראל **שו"ע. ירושלמי עירובין ו ג** – אין הישראל יכול לערב בשביל הגוי. צריך לבטל הישראל ולהשכיר הגוי.

שותפים:

- **ב"י מהג"א, רמ"א:** אם יש לכל אחד חדר בפני עצמו וכן שני גויים הדרים בבית אחד כך צריך לשכור משניהם. מ"ב בדעתו – אך אם שותפים בהכל מספיק אחד.
- **מ"ב:** בשותפים שכוחם שווה לא מועיל לשכור מאחד מהם כשכירו ולקיטו שלא נגרר אחריו.

סעיף טז: חמישה שכירים הגרים אצל

הגוי האם אוסרים זה על זה?

עירובין סד: אם יש לגוי חמישה שכירים או לקיטים ישראלים דרים בביתו ואין דירתם חשובה דירה – האם יכולים לאסור זה על זה **שו"ע. מ"ב** - יכול לשכור מאחד ולא צריך מכולם.

- **רש"י:** ואע"ג שהחשבנו את הדירה כשלהם שיכולים להשכירה הוי רק לקולא אבל לא לחומרא שיאסר עליהם.
- **מג"א:** אינם אוסרים זה על זה כיוון שלא השאיל להם רשותו.
- **מ"ב** - יכול לסלקם.

ב"י: וכן אם שכרו מבעל הבית אין שכירו היהודי אוסר עליהם שלקולא אומרים כנ"ל **רמ"א**.

סעיף יז: 2 חצרות זו לפניו מזו באחד

מתגורר גוי ויהודי ובשניה יהודי **עירובין סה:** אמר ר' יהודה אמר רב: ישראל וגוי בפנימית וישראל בחיצונה בא מעשה לפני רבי ואסר בעי ר' אלעזר מרב ישראל וגוי בחיצונה וישראל בפנימית מהו אמר ליה תן לחכם ויחכם עוד. **רש"י:** אסור. ואף אם גוי בפנימית ושני הישראלים בחיצוני **שו"ע**.

- **מ"ב:** והטעם בזה שכיוון שדריסת כולם בחיצונה חשוב כדרים באותה חצר וגזרו בזה חכמים כנ"ל.

מ"ב: ומ"מ ישראל יחידי הגר בחצר הפנימית מותר להוציא לחצירו דהרי אין דריסת רגלם בחצירו ולא נאסר.

רמב"ם: אף אם גוי בפנימית וישראל אחד בחיצונה אסור **שו"ע בי"א**.

מ"ב: אע"ג שבישראל אחד הדר עם עכו"ם לא גזרו בחצר לפניו מחצר החמירו שלא יודעים מי גר בה ויחשבו שיש שם כמה ישראלים ומותר לדור כך בלי שכירות.

סעיף יח: גוי שהשכיר רשותו לגוי אחר האם יכולים לשכור ממנו או רק מהשוכר?

עירובין סה: אם נשאר לו שום תפיסה בבית שיש לו רשות להניח שם כליו יכולים לשכור ממנו. ואם אין לו תפיסה שם אם יכול המשכיר לסלקו תוך זמנו יכולים לשכור ממנו ואם לאו לא מועיל אא"כ ישכרו מהשוכר **שו"ע**.

- **אחרונים:** ואף אם יש למשכיר תפיסה ודאי מועיל שם ישכרו מהשוכר.
- **ב"י ריב"ש רשב"א:** וכן כל אדם אחר שיש לו תפיסה בבית יכולים לשכור ממנו שלא גרע משכירו ולקיטו **רמ"א**.

סעיף יט: ישראל וגוי שדרים במבוי וחלונו של ישראל פונה לישראל אחר האם יכולים לערב?

עירובין עד, שו"ע: אמר ר' יהודה אמר רב מבוי שצידו אחד גוי וצידו אחד ישראל אין מערבים אותו דרך חלונות להתירו דרך פתחים למבוי.

אם יש דלת במקום חלון בין בתי הישראלים?

- **תוס' (ר"י), רא"ש, שו"ע:** האיסור לערב דרך החלון הוא כדי שיירא היהודי מהגוי ולא ידור עימו אך אם יש פתח ביניהם שנראה שדר עימו עוד יהודי לא שייך אותו הטעם ומותר לערב.
- **רש"י, מ"ב:** אף אם פתח פתוח ביניהם אסור לערב **שו"ע בי"א**.

עירוב כדי לטלטל דרך הבתים ולא דרך החלונות?

- רשב"א, רש"י: מותר שיש עדיין היכר ויירא מלגור לבד עם הגוי.
- ריטב"א: אסור.
- באה"ל – מסתפק.

האם יועיל שישכירו מהגוי (באה"ל):

- רשב"א: מותר.
- תוס': אסור, שלא לסייעו.

סעיף כ: (פירוש הרמב"ם לסוגיה הנ"ל) עירוב בין בתי היהודים האם מתיר הוצאה לחצר המשותפת עם הגוי?

רמב"ם לעירובין עד: חצר שישראל וגויים שרויים בה והיו חלונות פתוחים מבית ישראל זה לבית ישראל זה ועשו עירוב דרך חלונות

אע"פ שהם מותרים להוציא מבית לבית דרך חלונות הרי הם אסורים להוציא מבית לבית דרך פתחים מפני הגוי עד שישכיר, שנחשבים עדיין כשנים. **שו"ע**.

ספינה עם ישראלים:

- שבה"ל, רמ"א: ספינה שיש בה ישראלים צריכים לערב ולשכור רשות מהגוי בעל הספינה.
- גאונים: חולקים שלא צריך לשכור רשותו.
  - אחרונים: שיטת הגאונים מדובר שאין בספינה בתים מיוחדים לכל אחד אך אם יש בתים מיוחדים לכל אחד ברור שצריך לשכור מהגוי רשותו.

ישראל המתארח אצל הגוי: עירובין סב:

- **ר"מ, מרדכי מרש"י:** חצירו של גוי הרי הוא כדיר של בהמה ומותר לישראל המתאכסן שם להכניס ולהוציא ואם יש שם ישראל אחר אוסר את האורח להוציא לחצר אך הישראל שגר שם אינו נאסר.
- **ראב"י:** אוסר. **תרוה"ד:** פסק תמוה הוא ואין להורות היתר שצריך לאסור עליו גם רשותו, אך לא מוחים במקלים.
- **השתהה 30 יום:** אוסרים זה על זה שנחשבים כקבועים.

תח - עירובי תחומין

סעיף א: דין עירוב תחומין

מקור: עירובין ס: נותן עירובו בעיר לא עשה כלום. מחוץ לעיר מה שנשכר הוא מפסיד בצד השני.

גדר האיסור:

- רי"ף, רמב"ם, ירושלמי: איסור יציאה חוץ ל12 מיל מהתורה משבו איש תחתיו.
- רא"ש, טור, רמב"ן: מדרבנן כבבלי עירובין פא.

שיעור העירוב: 2 סעודות.

זמן נתינתה: כשחזר קודם ביה"ש, אך אם שם אחרי ביה"ש לא צריך.

לדבר מצוה: סימן תטו, מ"ב: לכתחילה לא יערב אלא לדבר מצוה ובדיעבד אף לדבר הרשות מועיל.

שליח: סימן תט: מותר ע"י שליח חוץ מחש"ו וגוי. אם השליח שלח לאלו או לקוף – מועיל אם ראה שהגיע שחזקה שליח עושה שליחותו.

טעם: עירובין מה: נח: תחומין דרבנן הן והקילו בהם למי שצריך לילך ארבעת אלפים אמה לרוח אחת שייתן עירובו לסוף אלפיים וילך מהלאה לעירובו אלפיים ומ"מ מפסיד האלפיים שמעבר לעירו מהצד השני שמה שהוא נשכר הוא מפסיד שו"ע.

כלין בסוף העיר ובאמצע העיר: האם עיר (אף העיר ממנו התחיל) שבתוך תחום אלפיים אמה נחשבת כארבע אמות? עירובין ס: אם כלתה מידתו באמצע העיר הולך עד אותו מקום שנגמר עירובו, ואם כלה עירובו מחוץ לעיר (אחרי) הולך את כל העיר ד' אמות ומחוץ לעיר ממשיך ללכת כשיעור הנשאר לו.

באמצע העיר:

• **עירובין ס, רמב"ם, שו"ע:** באמצע העיר – אין לו אלא ד' אמות.

○ טור: אם כן, אם מערב לצד מערב לא יוכלו לשוב לביתו. ב"י: אכן, אך לא חושש אף שמפסיד כל העיר.

• **ראשונים, טור הגה"מ, רמ"א:** מקלים שאף אם נגמר עירובו באמצע העיר הולך את כולה אך לא חוצה לה.

○ ראשונים, מ"ב: הקולא רק אם לן בעיר מגמ' עירובין לח, עירובין עג (כגון בבוקר).

כלתה מידתו בסוף העיר:

• **ר' יהונתן – אפילו לא 4 אמות כי לא נכלל בחשבון.**

• **רי"ף, פירוש המשניות לרמב"ם, רא"ש, סמ"ג, סמ"ק, א"ר בשו"ע, רמ"א –** העיר כ4 אמות ואף בדיוק בסוף העיר. **מ"ב –** בשעת צורך יש להקל.

• **מלבושי יו"ט ברמב"ם ובשו"ע –** דווקא כלתה מידתו **חוץ לעיר** (מעבר אמה אחת) נחשב 4 אמות ולא פחות, כי נמסרה הבדיקה לכל אדם ולא מדייקים.

עיבורה של עיר: במעבר פנימה אבל לא מחוץ ממש לחומה: רמב"ם, רמ"א – לקולא.

• מ"ב: אך לא נכלל בד' אמות של העיר.

מניח עירובו מחוץ לעיר אך ב2000 מסוף העיר אך יותר מ2000 מביתו שבתוך העיר:

• **מג"א, באה"ל –** מועיל. אך אסור יהיה לו לשוב לביתו אלא עליו ללון בבתיים אחרים בעיר שבתוך ה2000 אמה סביב עירובו.

• **עולת שבת –** לא אלא רק מביתו.

יישוב מוקף מחיצות: שו"ע שצו – יכול ללכת את כולו. ומחוצה לו 2000 אמה.

כשהגיע לעיר ממזרח, ורוצה ללכת לצפונה של העיר או לדרומה?

• רמ"א: אין לו אלא ד' אמות לצפון ודרום שזה מוגדר צפונה ודרומה רק לפי מקום שביתתו. רמ"א – אם כלתה המידה בסוף העיר יש לו אף לצפון ודרום של אותו העיר אף שזה יוצא יותר מ2000 צפונה או דרומה ממקום שביתתו.

○ באה"ל בשם אבן העזר: רק כשכל העיר מובלעת בתחומו, ולכן נותנים 2000 אמה מתחמו. באה"ל – בשעה"ד.

- מ"ב, אחרונים, ר"י מלוניל: לא אלא יש לו לצפון ודרום כטבלה מרובעת ממקום שביתתו בלבד.

סעיף ב: הנותן עירובו במקום שהוקף לדירה (רה"י)

בעיר חרבה או מערה: עירובין סא:

- ר' אלעזר, רמב"ם, רא"ש, שו"ע: שמהלך את כולה וחוצה לה אלפיים אמה לכל רוח.
- שמואל, רשב"א: שאם אין בו דיירים אין לו ממקום עירובו אלא אלפיים אמה. רק אם שבת יש לו מבחוץ 2000 אמה.

בקרפף גדול מבית סאתיים או נפרצו מחיצותיה: ב"י, מ"ב: רק כשיש מחיצות והמחיצות מוקפות לדירה.

סעיף ג: הנותן עירובו בתוך העיר ששבת בה

עירובין ס: משנה המניח עירובו בתוך העיר ששבת בה לא עשה כלום. ואין מודדים ממקום עירובו אלא הוא כבני העיר כולם שיש להם אלפיים אמה לכל רוח חוץ לעיר וכן אם נתן עירובו בעיבורה של עיר - כנותנו בתוך העיר שו"ע.

סעיף ד: נתן עירובו חוץ לתחום **רמב"ם:** נתן עירוב מחוץ לתחום אינו כלום שו"ע.

- הגה"מ ומ"מ, רש"י, רשב"א בתוה"ב, רמ"א: ועכ"פ יש לו את תחום ביתו שמסתמא נוח לו אם לא קנה עירובו שיקנה שביתתו במקומו.
- **רשב"א בחידושים:** לא יזח ממקומו שמקום שביתתו חוץ לאלפיים וכאן גם לא קנה מקומו.